መቐለ ዩኒቨርሲቲ

የህብረተሰብ ሳይንስና ቋንቋዎች ኮሌጅ

የኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ስነፅሁፍ ትምህርት ክፍል-ኣማርኛ

የድህረ ምረቃ መርሐ ግብር

በተግባራዊ ስነልሳን ኣማርኛ ቋንቋን ማስተማር መርሃ ግብር

ለሁለተኛ ዲግሪ ማሟያ የቀረበ ጥናት

በ2015ዓ.ም የተዘጋጀው የ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ የተማሪው መፅሃፍ እና የመርሃ ትምርቱ ተዛምዶ ፍተሻ

በ

ወይንሸት ኣማረ

ህዳር 2018 ዓ.ም

መቐለ

በ2015ዓ.ም የተዘጋጀው የ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ የተማሪው መፅሃፍ እና የመርሃትምርቱ ተዛምዶ ፍተሻ

መቐለ ዩኒቨርሲቲ

የህብረተሰብ ሳይንስና ቋንቋዎች ኮሌጅ

የኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ስነፅሁፍ ትምህርት ክፍል-ኣማርኛ

የድህረ ምረቃ መርሐ ግብር

በተግባራዊ ስነልሳን ኣማርኛ ቋንቋን ማስተማር መርሃ ግብር

ለሁለተኛ ዲግሪ ማሟያ የቀረበ ጥናት

በ

ወይንሸት ኣማረ

ኣማካሪዎች

ዶር. ተኽለሃይማኖት ገብረፃዲቕ (ረ/ፐ)

ኣቶ ኣብርሃ ፀጋይ (ኤም.ኤ)

ህዳር፣ 2018 ዓ.ም

መቐለ

ማረጋገጫ

እኔ ስሜ ከዚህ በታች የተጠቀሰው ተማሪ፣ ይህ "**በ2015 ዓ.ም የተዘጋጀው የ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ የተማሪው መፅሃፍ እና የመርሃትምርቱ ተዛምዶ ፍተሻ**" በሚል ርዕስ ያቀረብኩት ጥናታዊ ፅሁፍ፣ ለሁለተኛ ዲግሪ (MA) ማሟያነት የሰራሁት የራሴ እና ትክክለኛ ስራ መሆኑን አረጋግጣለሁ። ይህ ጥናት ከዚህ በፊት በሌላ አካል ለዲግሪም ሆነ ለዲፕሎማ ማሟያነት ያልቀረበ መሆኑን እየገለፅኩ፣ የሌሎችን ሰዎች ስራና ሀሳብ በተጠቀምኩበት ቦታ ሁሉ ተገቢውን እውቅና እና ዋቢ የሰጠሁ መሆኔን በፊርማዬ አረጋግጣለሁ።

ስም፣ ወይንሸት አማረ

ፊርማ፣ ____________________

ቀን፣ ________________________

የፈተና ኮሚቴ ማረጋገጫ ቅፅ

መቐለ ዩኒቨርሲቲ

የህብረተሰብ ሳይንስና ቋንቋዎች ኮሌጅ

የኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ስነፅሁፍ ትምህርት ክፍል (አማርኛ)

ይህ "**በ2015 ዓ.ም የተዘጋጀው የ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ የተማሪው መፅሃፍ እና የመርሃትምርቱ ተዛምዶ ፍተሻ**" በሚል ርዕስ በወይንሸት ኣማረ የተዘጋጀው የጥናት ፅሁፍ፣ ለመቐለ ዩኒቨርሲቲ የድህረ-ምረቃ ፕሮግራም፣ በተግባራዊ ስነልሳን ኣማርኛ ቋንቋ ማስተማር የማስተርስ ዲግሪ ማሟያነት ቀርቦ፣ በፈተና ቦርድ ኣባላት ተገምግሞና ተፈትሾ ተቀባይነት ኣግኝቷል።

የፈተና ኮሚቴ ኣባላት

1. **የውጭ ፈታኝ**
   ስም፡ ____________________
   ፊርማ፡ ____________________
   ቀን፡ ____________________
2. **የውጭ ፈታኝ**
   ስም፡ ____________________
   ፊርማ፡ ____________________
   ቀን፡ ____________________
3. **የውስጥ ፈታኝ**
   ስም፡ ____________________
   ፊርማ፡ ____________________
   ቀን፡ ____________________

ምስጋና

በቅድሚያ ይህንን ጥናት ጀምሬ እንድጨርስ ለረዳኝ፣ ጤና እና ጥንካሬ ለሰጠኝ ልዑል እግዚአብሔር ምስጋናዬ ከፍ ያለ ነው። ቀጥሎም የዚህን ጥናታዊ ፅሁፍ ርዕስ ከመምረጥ ጀምሮ ጥናቱ ተጠናቅቆ ለዚህ ደረጃ እንዲበቃ፣ ሙያዊ ምክራቸውን በመለገስ፣ ስህተቴን በማረም እና አቅጣጫ በማሳየት ላደረጉልኝ ቀና ትብብርና እገዛ ለዋና አማካሪዬ ለዶ/ር ተኽለሃይማኖት ገብረፃዲቕ እና ለረዳት አማካሪዬ ለአቶ አብርሃ ፀጋይ ከልብ የመነጨ ምስጋናዬን አቀርባለሁ። የእናንተ ትዕግስት እና ክትትል ለዚህ ስራ መሳካት ወሳኝ ነበር። በጥናቱ ሂደት ውስጥ መረጃዎችን በማሰባሰብ እና ሀሳብ በመስጠት ለተባበራችሁኝ የመቐለ ዩኒቨርሲቲ የኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ስነፅሁፍ ትምህርት ክፍል መምህራንና ጓደኞቼ ምስጋናዬ ይድረሳችሁ። በመጨረሻም ትምህርቴን ስከታተል እና ይህንን ጥናት ሳካሂድ የሞራል፣ የቁሳቁስና የገንዘብ ድጋፍ በማድረግ ከጎኔ ለነበራችሁ ውድ ቤተሰቦቼ እና ባለቤቴ ባለውለታዎቼ ናችሁና ፈጣሪ ያክብርልኝ።

ወይንሸት አማረ

አህፅሮተ ጥናት

የዚህ ጥናት ዋና ዓላማ በ2015 ዓ.ም የተዘጋጀው የ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ የተማሪ መፅሃፍ ከ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ መርሃ ትምህርት (Syllabus) ጋር ያለውን ተዛምዶ (Alignment) መፈተሽ ነው። ይህንን ዓላማ ለማሳካት ጥናቱ የተቀላቀለ የምርምር ዘዴን (Mixed-methods) እና ገላጭ የምርምር ንድፍን ተጠቅሟል። የጥናቱ መረጃዎች የተሰበሰቡት የሰነድ ፍተሻ ዘዴን በመጠቀም ሲሆን፣ የመማሪያ መፅሃፉን እና መርሃ ትምህርቱን ለመተንተን የይዘት ትንተና ማረጋገጫ ዝርዝር (Checklist) እና የይዘት ትንተና ሩብሪክ (Rubric) በዋና የመረጃ መሰብሰቢያ መሣሪያነት አገልግለዋል። የተሰበሰቡት መረጃዎችም በመጠናዊ እና አይነታዊ የትንተና ዘዴዎች ተተንትነዋል። የጥናቱ ውጤት እንደሚያመለክተው፣ በመርሃ ትምህርቱ የተቀመጡ አብዛኛዎቹ የመማር ውጤቶች፣ በተለይም የማዳመጥ፣ የማንበብ፣ የመፃፍ እና የሰዋስው ይዘቶች በመማሪያ መፅሃፉ ውስጥ በከፍተኛ ደረጃ (እስከ 100%) ተሸፍነዋል። ይሁን እንጂ፣ የመናገር ክህሎት (50%) እና የስነፅሁፍ ይዘት (20%) ሽፋን ከሌሎች ጋር ሲነፃፀር አነስተኛ ሆኖ ተገኝቷል። በዘዴ አጠቃቀም ረገድ፣ መርሃ ትምህርቱ ተማሪን ያማከለ እና የቡድን ስራን የሚያበረታታ አቅጣጫ ቢኖረውም፣ በመማሪያ መፅሃፉ ውስጥ የተካተቱት ተግባራት ግን በአብዛኛው በግል የሚሰሩና ድግግሞሽ የሚታይባቸው ሆነው ቀርበዋል። በተጨማሪም የቃላት እና የሰዋስው ይዘቶች በስፋት ቢቀርቡም፣ በቂ የሆነ ፅንሰሃሳባዊ ማብራሪያ የጎደላቸው መሆኑ ተረጋግጧል። በጥቅሉ፣ የመማሪያ መፅሃፉ ከመርሃ ትምህርቱ ጋር በዋና ዋና የቋንቋ ክህሎቶች ረገድ ጠንካራ ተዛምዶ እንዳለው፣ ነገር ግን በተግባቦታዊ ክህሎት ልምምድ፣ በስነፅሁፍ ይዘት ሽፋን እና በተግባራት አቀራረብ ላይ ክፍተቶች እንዳሉበት ተደምድሟል። በመጨረሻም፣ በቀጣይ የመፅሃፍ ማሻሻያዎች ላይ የመናገር እና የስነፅሁፍ ይዘቶች ትኩረት እንዲሰጣቸው፣ ተግባራት በቡድን እና በተግባቦት ላይ ያተኮሩ ሆነው እንዲዘጋጁ እና ለሰዋስው ይዘቶች በቂ ማብራሪያ እንዲካተት የጥናቱ ምክረ ሀሳብ ቀርቧል።

ማውጫ

ይዘት **ገፅ**

ምስጋና III
አህፅሮተ ጥናት IV
ምእራፍ አንድ፡- መግቢያ 1
1.1 የጥናቱ ዳራ 1
1.2 የጥናት አነሳሽ ችግር 3
1.3 የምርምር ጥያቄዎች 5
1.4 የጥናቱ ዓላማዎች 6
1.5 የጥናቱ ወሰን 6
1.6 የጥናቱ ውስንነት 7
ምዕራፍ ሁለት፡- ክለሳ ድርሳናት 7
2.1 የንድፈሃሳባዊ ማእቀፍ 7
2.1.1 የመርሃትምህርት መጣጣም ንድፈሃሳቦች 7
2.1.2 የመማሪያ መፅሃፍ ግምገማ ንድፈሃሳቦች 9
2.1.3 የቋንቋ ለመዳ ንድፈሃሳቦች 10
2.2 ፅንሰ ሃሳባዊ ማእቀፍ 11
2.3 የስርዓተትምህርት እና መርሃትምህርት ባህሪ 12
2.3.1 የስርዓተትምህርት ትርጓሜዎች እና አካላት 12
2.3.2 የመርሃትምህርት ሚና እና ጠቀሜታ 13
2.3.3 የስርዓተትምህርት ዝግጅ ሂደት 14
2.4 የመማሪያ መፅሃፍት ሚና እና ባህሪያት 15
2.4.1 የመማሪያ መፅሃፍት እንደ ዋና የማስተማሪያ ቁሳቁሶች 15
2.4.2 የውጤታማ የመማሪያ መፅሃፍ ንድፍ መመዘኛዎች 15
2.4.3 የመማሪያ መፅሃፍት በማስተማር እና በመማር ላይ የሚያሳድሩት ተፅእኖ 16
2.5 የመማሪያ መፅሃፍ እና መርሃትምህርት መጣጣም አስፈላጊነት 17
2.5.1 ትምህርታዊ ውጤታማነትን ማሳደግ 17
2.5.2 የተማሪዎችን የመማር ውጤቶች ማሻሻል 18

2.5.3 ፍትሃዊነትን እና ደረጃ አሰጣጥን ማረጋገጥ 18

2.5.4 አለመጣጣም የሚያስከትላቸው ችግሮች 18

2.6 የተዛማጅ ፅሁፎች ቅኝት 19
ምእራፍ ሶስት፡- የአጠናን ዘዴ 21
3.1. የምርምር ንድፍ 21
3.2. የናሙና አመራረጥ ዘዴ 22
3.3. የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያዎች 22
3.4. የመረጃ መሰብሰብ ሂደቶች 23
3.5. የመረጃ ትንተና ዘዴ........ 24
4.1. መግቢያ 26
4.2. መጠናዊ ግኝቶች........ 26
4.2.1. በመማሪያ መፅሃፍ ውስጥ የመርሃ ትምህርቱ የመማር ውጤቶች አጠቃላይ ሽፋን 26

4.2.3. በመማሪያ መፅሃፍ ውስጥ የመርሃ ትምህርቱ የቋንቋ ችሎታዎች ሽፋን 28

4.2.4. የግምገማ ዘዴዎች/ተግባራት መጣጣም 29

4.3. አይነታዊ ግኝቶች 29
4.3.1. ፅንሰሃሳባዊ ትክክለኛነትና የእውነታዎች ወጥነት 30

4.3.2. የይዘት ሽፋን ጥልቀት እና ስፋት 31

4.3.3. የተግባራት እና የትምህርት አቀራረቦች ተገቢነት 31

4.3.4. ባህላዊ እና አውዳዊ ተገቢነት 32

4.4 የቁልፍ ግኝቶች ማጠቃለያ........34

ምዕራፍ አምስት፡- ማጠቃለያ፣ መደምደሚያና ምክረ ሀሳቦች........ 34
5.1. ማጠቃለያ 34
5.2. መደምደሚያ 35
5.3. የጥናቱ አስተያየት 36
ዋቢ መፅሃፍት........ 37
አባሪዎች 40
አባሪ 1፡ የይዘት ትንተና ማረጋገጫ ዝርዝር 40
አባሪ 2፡ የይዘት ትንተና ሩብሪክ (Qualitative Content Analysis Rubric)........ 42
አባሪ 3፡ የመርሃ ትምህርት እና የመማሪያ መፅሃፍ ንፅፅር ናሙና........ 43
አባሪ 4፡ የ9ኛ ክፍል አማርኛ የተማሪው መፅሃፍ ናሙና ቅጂ........ 44
አባሪ 5፡ የ9ኛ ክፍል አማርኛ መርሃ ትምህርት ናሙና ቅጂ 47

ምእራፍ አንድ፡- መግቢያ

1.1 የጥናቱ ዳራ

የትምህርት ጥራት የሚወሰነው በስርዓተትምህርት ሰነዶች በተለይም በመርሃትምህርት እና በትምህርታዊ ቁሳቁሶች፣ በተለይ ደግሞ በተማሪ መፅሃፍት መካከል ባለው ስምምነት ነው። ይህ ግንኙነት ውጤታማ ለሆነ የማስተማር እና የመማር ሂደት ወሳኝ ነው፤ ምክንያቱም እንዲማር የታሰበው (መርሃትምህርት) በተጨባጭ መማር ያለበትን (የተማሪ መፅሃፍ) የሚወክል እና ተግባራዊ መሆኑን ማረጋገጥ አስፈላጊ ስለሆነ ነው። በዓለም ዙሪያ ያሉ የትምህርት ስርዓቶች ለተወሰነ የትምህርት ዓይነት እና የክፍል ደረጃ የይዘት፣ የመማሪያ ዓላማዎች እና የሚጠበቁ ውጤቶችን የተዋቀረ ዝርዝር ለማቅረብ በመርሃትምህርቶች ላይ ይመሰረታሉ። የመማሪያ መፅሃፍት ደግሞ የመምህራንና የተማሪዎች ዋና መርጃ በመሆን፣ እነዚህን የስርዓተትምህርት ዓላማዎች ወደ ተጨባጭ የመማር ልምዶች ይለውጣሉ። በእነዚህ ሁለት አካላት መካከል አለመጣጣም ወይም አለመስማማት ሲኖር፣ በርካታ ጎጂ ውጤቶች ሊከሰቱ ይችላሉ። ለምሳሌ መምህራን የሚጠበቀውን ይዘት ለመሸፈን ሊቸገሩ ይችላሉ፣ ተማሪዎች ወሳኝ ትምህርቶችን ሊያጡ ይችላሉ፣ እና የስርዓት ትምህርቱ አጠቃላይ ግቦች ላይ ላይደረስ ይችላል (Print, 1993)።

በኢትዮጵያ፣ የቋንቋ ትምህርት፣ በተለይም አማርኛ፣ ከፍተኛ ጠቀሜታ አለው። አማርኛ የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ኦፊሴላዊ የስራ ቋንቋ ብቻ ሳይሆን፣ ለብዙ ብዙ ኢትዮጵያውያን የአፍ መፍቻ ቋንቋ እንዲሁም ለብዙዎች ወሳኝ የመማሪያና የመገናኛ ቋንቋ ነው። 9ኛ ክፍል በሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ውስጥ ወሳኝ ምእራፍ ሲሆን፣ ተማሪዎች መሰረታዊ የቋንቋ ችሎታዎችን እንዲያጠናክሩ እና በማንበብ፣ በመፃፍ፣ በማዳመጥ እና በመናገር የላቁ ብቃቶችን እንዲያዳብሩ ይጠበቅባቸዋል። ስለዚህ፣ በዚህ ደረጃ የአማርኛ ቋንቋ ስርዓተትምህርት ውጤታማነት የተማሪዎችን አካዳሚያዊ ስኬት እና በማህበረሰብ ውስጥ ውጤታማ በሆነ መንገድ የመስራት ችሎታ ወሳኝ ነው።የስርዓተትምህርት ልማት እና ክለሳ በማንኛውም ተለዋዋጭ የትምህርት ስርዓት ውስጥ ቀጣይነት ያለው ሂደት ነው። የኢትዮጵያ የትምህርት ስርዓት ባለፉት ዓመታት ለስርዓተ ትምህርቱ ማእቀፍ የተለያዩ ማሻሻያዎችን አድርጓል፣ይህም ብዙውን ጊዜ አዳዲስ መርሃትምህርቶችን እና በኋላም የተሻሻሉ የመማሪያ መፅሃፍትን አስከትሏል። የ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ የተማሪ መፅሃፍ የ2015 ዓ.ም እትም በዚህ ቀጣይ ሂደት ውስጥ የቅርብ ጊዜውን ያሳያል። ይህ አዲስ እትም

ወቅታዊ የማስተማር ዘዴዎችን፣ የዘመኑ የመማሪያ ዓላማዎችን እና በጣም ወቅታዊ በሆነው መርሃትምህርት እንደተቀመጠው አዳዲስ የይዘት ትኩረቶችን ያንፀባርቃል ተብሎ ይጠበቃል።

ነገር ግን አዳዲስ የመማሪያ መፅሃፍት መዘጋጀት በራሱ የትምህርት ውጤቶችን ማሻሻልን በቶሎ አያረጋግጥም። ትክክለኛው ውጤታማነት የሚወሰነው እነዚህ አዳዲስ ቁሳቁሶች ከመርሃትምህርቱ የማስተማሪያ ዘዴዎች እና የይዘት መመሪያዎች ጋር በትክክል ምን ያህል እንደሚጣጣሙ በማረጋገጥ ነው። እንደ Fullan (2007) እንደገለፁት የስርዓተትምህርት ትግበራ ውስብስብ ሂደት ሲሆን፣ የመማሪያ መፅሃፍ ይዘት ከመርሃትምህርቱ ካልጣጣመ የሚጠበቀው ዓላማ እንዳይሳካ በመድረግ ቁልፍ ሚና ይጫወታል። አለመጣጣም መምህራን ከመማሪያ መፅሃፉ ጋር የሚመሳሰሉ ሌሎች ይዘቶችን እንዲጨምሩ፣ ወይም የስርዓተ ትምህርቱ ወሳኝ ክፍሎችን እንዲዘሉ እንዲያስተምሩ ሊያደርግ ይችላል። ይህም የታቀደውን የመማሪያ መንገድ ሊያበላሽ ይችላል (Schwab, 1978)።

በተለያዩ አውዶች የተደረጉ የቀድሞ ጥናቶች የተለመዱ አለመጣጣሞችን አሳይተዋል። እነዚህም በይዘት ሽፋን ላይ ያሉ ልዩነቶችን (በመርሃትምህርቱ ውስጥ ያሉ አንዳንድ ርእሶች በመማሪያ መፅሃፉ ውስጥ ያልተካተቱ ወይም በቂ ሽፋን ያላገኙ፣ ወይም በተቃራኒው) በስራዎች እና ተግባራት የግንዛቤ ደረጃ ላይ ያሉ ልዩነቶችን (የመማሪያ መፅሃፉ ተግባራት ከመርሃትምህርቱ ከሚጠበቀው ጋር ሲነፃፀሩ በጣም ቀላል ወይም በጣም ውስብስብ ሊሆኑ ይችላሉ) እና በተወሰኑ ችሎታዎች ወይም የመማሪያ ውጤቶች ላይ የሚደረግ የትኩረት ልዩነቶችን ሊያካትቱ ይችላሉ (Stiggins, 1994)። ከመጣጣም ጋር በተገናኘ በቋንቋ ትምህርት ከግምት ውስጥ መግባት ያለባቸው የተወሰኑ የሰዋስው፣ የቃላት፣ የፅሁፍ ዓይነቶች፣ የተግባቦት ተግባራት እና የቋንቋ ክሂሎች ውህደትን ያካትታሉ።

የዚህ ዓይነት ጥናት መምህራንን በአማርኛ ቋንቋ ትምህርት የታቀዱ የመማሪያ ውጤቶችን ለማሳካት ያሉትን ሀብቶች በብቃት እንዴት መጠቀም እንደሚችሉ ግልፅ ግንዛቤ በመስጠት፤ ተማሪዎችም የሚገባቸውይ ይዘት መማር እንዲችሉ ከማድረግ አኳያ ከፍተኛ አስፈላጊነት ይኖራቸዋል ተብሎ ይጠበቃል። በመሆኑም ይህ ጥናት በ9ኛ የተማሪው

መፅሃፍ እና በመርሃትምህርቱ መካከል ያለውን ዝምድና በማጥናት ለተጠቀሰው የትምህርት ደረጃ ይበቃል ተብሎ የተጣለው መሰረት ጠንካራ እና ውጤታማ መሆኑን ለማረጋገጥ ያለመ ነው።

1.2 የጥናት አነሳሽ ችግር

የማንኛውም የትምህርት ስርዓት ውጤታማነት በመሰረቱ የሚመነጨው ከአካላዊ የማስተማሪያ ክፍሎቹ ወጥነት እና ተመጣጣኝነት ነው። የዚህ ወጥነት ዋና ማእከል በተዘጋጀው ስርዓተትምህርት (በአብዛኛው በመርሃትምህርት የሚገለፅ) እና በማስተማሪያና መማሪያ ቁሳቁሶች (በዋናነት በተማሪዎች የመማሪያ መፅሃፍት የሚወከሉ) መካከል ያለው ተጣጥሞ መሄድ ነው። በኢትዮጵያ የትምህርት ስርዓት ውስጥ፣ በተለይም ለ9ኛ ክፍል አማርኛ ቋንቋ ትምህርት፣ በዚህ ተጣጥሞ መሄድ ውስጥ ሊኖር የሚችል ክፍተት የማስተማር ውጤታማነትን እና የተማሪዎችን የመማር ውጤቶችን ሊጎዳ የሚችል ትልቅ ችግር ይፈጥራል።

የ9ኛ ክፍል አማርኛ ቋንቋ ስርዓተትምህርት የተነደፈው ተማሪዎች በቋንቋ ላይ ያላቸውን መሰረታዊ ክህሎቶች በማጎልበት ለበለጠ የትምህርትና የመግባቢያ ፍላጎቶች እንዲዘጋጁ ነው። መርሃትምህርቱ መደበኛ መመሪያ መሳሪያ ሁኖ የሚያገለግል ሲሆን፣ ተማሪዎች ሊያሟሏቸው የሚገባቸውን ልዩ የመማር ዓላማዎች፣ የይዘት ክፍሎች፣ የሰዋስው መዋቅሮች፣ የቃላት ዝርዝር እና የክህሎት ብቃቶች (ለምሳሌ ማዳመጥ፣ መናገር፣ ማንበብ፣ መፃፍ) ይዘረዝራል (Print, 1993)። በተመሳሳይ ጊዜ፣ የ9ኛ ክፍል አማርኛ ቋንቋ ተማሪ የመማሪያ መፅሃፍ (የ2015 ዓ.ም እትም) እነዚህ የስርዓተትምህርት ዓላማዎች በክፍል ውስጥ የሚተላለፉበት ዋና መሳሪያ እንዲሆን ታስቦ የተዘጋጀ ነው። በመማሪያ መፅሃፉ ውስጥ የተዋቀሩ ትምህርቶች፣ መልመጃዎች፣ ፅሁፎች እና ተግባራት የመርሃትምህርቱን እውቀት እና ክህሎቶች ለማሳካት ያለመ ነው። ችግሩ የሚፈጠረው መርሃትምህርቱ በሚያዘው እና የመማሪያ መፅሃፉ በሚያቀርበው ወይም በሚያጎላው ነገር መካከል የሚታይ ልዩነት ሲኖር ነው።

እንዲህ ዓይነቱ አለመጣጣም በበርካታ ወሳኝ መንገዶች ሊገለፅ ይችላል። በመጀመሪያ፣ የይዘት መዘለል ወይም በቂ ያልሆነ ሽፋን ሊኖር ይችላል። በመርሃትምህርቱ ውስጥ በግልፅ የተገለፁ አንዳንድ ርእሶች፣ የሰዋስው ህጎች ወይም ቃላት በመማሪያ መፅሃፉ ሙሉ በሙሉ ላይገኙ ይችላሉ፣ ወይም አቀራረባቸው ላይላዩን ብቻ ሊሆን ይችላል። ይህም

ተማሪዎች እውቀቱን በበቂ ሁኔታ ንዳይረዱ ወይም እንዳይለማመዱ ያደርጋል (Stiggins, 1994)። በተቃራኒው፣ የመማሪያ መፅሃፉ በመርሃትምህርቱ ያልታዘዘ ተጨማሪ ይዘት

ሊያስተዋውቅ ይችላል፣ ይህም ጠቃሚ የማስተማሪያ ጊዜን በማባከን እና ኣስተማሪዎችንና ተማሪዎችን ስለ ትክክለኛ የትኛው ይዘት ማስቀደም እንዳለባቸው ለመወሰን ግራ ሊያጋባ ይችላል።

በሁለተኛ ደረጃ፣ የመማሪያ መፅሃፉ ይግንዛቤ ፍላጎት እና የማስተማር ዘዴ በመርሃትምህርቱ የሚጠበቁ ነገሮችን ላያሟላ ይችላል። ለምሳሌ፣ መርሃትምህርቱ መስተጋብራዊ ተግባራትን እና ትክክለኛ የቋንቋ ኣጠቃቀምን የሚያጎሉ የተግባቦት ቋንቋ ማስተማሪያ ዘዴዎችን የሚደግፍ ከሆነ፣ ነገር ግን የመማሪያ መፅሃፉ በዋናነት የተለመዱ የቃል ድግግሞሽ ልምምዶችን እና ከኣውድ ውጭ የሆኑ የሰዋስው ልምምዶችን የሚያቀርብ ከሆነ፣ ተማሪዎች የታሰበውን የመግባቢያ ብቃት ኣያዳብሩም (Richards & Rodgers, 2014)። በተመሳሳይ መልኩ፣ ከፍተኛ የኣስተሳሰብ ደረጃ ክህሎቶችን የሚጠይቅ መርሃትምህርት፣ ዝቅተኛ የማስታወስ ደረጃ ተግባራት ላይ ብቻ በሚያተኩር የመማሪያ መፅሃፍ ሊጎዳ ይችላል።

በሦስተኛ ደረጃ፣ ተጣጥሞ ኣለመሄድ ወጥነት የሌላቸው የግምገማ ልምዶችን ሊያስከትል ይችላል። ኣስተማሪዎች ለክፍል ውስጥ ምዘናዎቻቸው በመማሪያ መፅሃፉ ላይ የሚተማመኑ ከሆነ፣ ነገር ግን የመማሪያ መፅሃፉ የመርሃትምህርቱን ሙሉ ወሰን በኣግባቡ የማያንፀባርቅ ከሆነ፣ የተማሪዎች በዚህ ምዘና ላይ የሚያሳዩት ኣፈፃፀም የስርዓተ ትምህርቱን ሰፋ ያሉ ዓላማዎች ማሳካታቸውን በትክክል ላያሳይ ይችላል (Wiggins & McTighe, 2005)። ይህ ደግሞ ተማሪዎች በስርዓተ ትምህርቱ የሚጠበቀውን ሳይሆን በመማሪያ መፅሃፉ ከተሰጠው ነገር ላይ የሚፈተኑበት ሁኔታ ሊፈጥር ይችላል።

እንዲህ ዓይነቱ ኣለመጣጣም የሚያስከትላቸው ውጤቶች ሰፊ ናቸው። ለተማሪዎች፣ ግራ መጋባት፣ የተበታተነ ትምህርት፣ ለቀጣይ የትምህርት ደረጃዎች ዝግጁነት ማጣት፣ እና በመጨረሻም በኣማርኛ ቋንቋ ብቃት ዝቅተኛ ውጤት ሊያስከትል ይችላል። የመማሪያው ዋና ምንጭ የስርዓተ ትምህርቱን ፍላጎቶች ሙሉ በሙሉ የማይደግፍ ከሆነ፣ ስለ ፅንሰሃሳቦች ጥልቀት የሌለው ግንዛቤ ሊያዳብሩ ወይም ኣስፈላጊ ክህሎቶችን ላያገኙ ይችላሉ። ለኣስተማሪዎች፣ ኣለመጣጣም ከፍተኛ የማስተማር ችግሮችን ይፈጥራል።

የመማሪያ መፅሃፉን በሌሎች ቁሳቁሶች ለመሙላት፣ የራሳቸውን መልመጃዎች ለመፍጠር ወይም የመማሪያ መፅሃፉን ክፍሎች በምርጫ ለመተው ከፍተኛ ጊዜ እንዲያጠፉ ሊገደዱ ይችላሉ፣ ይህም የስራ ጫና እንዲጨምር፣ በመማሪያ ክፍሎች መካከል ወጥነት ያለው ትምህርት እናይሰጥ እና ብስጭት እንዲፈጠር ያደርጋል (Fullan, 2007)። ይህ ሁኔታ

የስርዓተ ትምህርቱን አተገባበር ያዛባል እና በትምህርት ጥራት ላይ ልዩነቶችን ሊያስከትል ይችላል።

የ2015 ዓ.ም እትም የ9ኛ ክፍል አማርኛ ቋንቋ የተማሪ መፅሃፍ የዘመኑ የማስተማሪያ ቁሳቁሶችን ለማቅረብ ባማሰብ በቅርብ ጊዜ የተዘጋጀ ቢሆንም፣ አሁን ካለው የአማርኛ ቋንቋ መርሃትምህርት ጋር ያለው ትክክለኛ የመጣጣም ደረጃ በተጨባጭ ማስረጃ አልተረጋገጠም። በጉዳዩ ላይ ጥናት ሳይደረግና ትንታኔ ሳይሰጥበት ሲተገበር፣ የስርዓተ ትምህርቱ ዓላማዎች በክፍል ውስጥ በተግባር ሙሉ በሙሉ እውን ሳይሆኑ የመቅረት ቀጣይ አደጋ ሊያጋጥማቸው ይችላል። ስለዚህ ይህ ጥናት በእነዚህ ሁለት ወሳኝ የትምህርት መሳርያዎች መካከል ያለውን ተጣጥሞ መሄድ ወሳኝ በሆነ መንገድ በመመርመር ያሉ ክፍተቶችን ወይም አለመጣጣሞችን ለመለየት ያለመ ነው። ይህንን ችግር መፍታት በኢትዮጵያ የአማርኛ ቋንቋ ትምህርትን ውጤታማነት ለማሳደግ፣ ተማሪዎች የብሔራዊ ስርዓተ ትምህርቱን ዓላማዎች በትክክል የሚያንፀባርቅ ወጥ እና ከፍተኛ ጥራት ያለው የመማር ልምድ እንዲያገኙ ለማረጋገጥ ወሳኝ ነው።

1.3 የምርምር ጥያቄዎች

ይህ ጥናት የሚከተሉትን የምርምር ጥያቄዎችን ለመመለስ ጥረት አድርጓል።

1. የ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ የተማሪ መፅሃፍ (የ2015 ዓ.ም እትም) ይዘት፣ አወቃቀር እና ስነዘዴ በ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ መርሃ ትምህርት ውስጥ ከተዘረዘሩት የመማር ውጤቶች እና የይዘት ዝርዝሮች ጋር ምን ያህል ይጣጣማል?
2. በ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ መርሃ ትምህርት ውስጥ ከሚገኙት የትኞቹ የተወሰኑ ክፍሎች ወይም ርዕሰ ጉዳዮች በ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ የተማሪ መፅሃፍ (የ2015 ዓ.ም እትም) ውስጥ በበቂ ሁኔታ ተሸፍነዋል?
3. በ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ የተማሪ መፅሃፍ (የ2015 ዓ.ም እትም) ውስጥ የተብራሩት ክህሎቶች (ማንበብ፣ መፃፍ፣ ማዳመጥ፣ መናገር፣ ሰዋስው፣ ቃላት) ከ9ኛ

   ክፍል የአማርኛ ቋንቋ መርሃ ትምህርት ውስጥ ከተደነገጉት የክህሎት ማበልፀጊያ ግቦች ጋር እንዴት ይዛመዳሉ?
4. በመፅሃፉ እና በመርሃ ትምህርቱ መካከል የሚፈጠሩ መጣጣም ወይንም አለመጣጣም በ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ ትምህርት ላይ የሚያሳድሩት ተፅእኖ እና እንድምታዎች ምንድን ናቸው?

1.4 የጥናቱ ዓላማዎች

የዚህ ጥናት አጠቃላይ ዓላማ በ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ የተማሪ መፅሃፍ (የ2015 ዓ.ም እትም) እና በ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ መርሃ ትምህርት መካከል ያለውን ተዛምዶ መፈተሽ ሲሆን የሚከተሉት ዝርዝር ዓላማዎች ነበሩት።

1. የ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ የተማሪ መፅሃፍ (የ2015 ዓ.ም እትም) ይዘት፣ አወቃቀር እና ስነዘዴ በ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ መርሃ ትምህርት ውስጥ ከተዘረዘሩት የመማር ውጤቶች እና የይዘት ዝርዝሮች ጋር ያለውን የተጣማጅነት ደረጃን መወሰን።
2. በ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ ስርዓተ ትምህርት ውስጥ ከሚገኙት የትኞቹ የተወሰኑ ክፍሎች ወይም ርዕሰ ጉዳዮች በ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ የተማሪ መፅሃፍ (የ2015 ዓ.ም እትም) ውስጥ በበቂ ሁኔታ እንደተሸፈኑ መለየት።
3. በ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ የተማሪ መፅሃፍ (የ2015 ዓ.ም እትም) ውስጥ የተብራሩት ክህሎቶች ከ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ መርሃ ትምህርት ውስጥ ከተደነገጉት የክህሎት ማበልፀጊያ ግቦች ጋር ያላቸውን ተዛማጅነት መመርመር።
4. በ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ ውጤታማ ትምህርት እና ትምህርት ለማግኘት የተገኘው ተዛማጅነት የሚያመጣውን እንድምታ መተንተን።

1.5 የጥናቱ ወሰን

ይህ ጥናይ ከሚከተሉት ጉዳዮች አንፃር የተገደበ ነው።

1. ትኩረት በ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ ላይ ብቻ በመሆኑ ይህ ጥናት በዚህ የክፍል ደረጃ እና የአማርኛ ቋንቋ የትምህርት ላይ ብቻ የተገደበ ነው። ሌሎች ክፍሎችን ወይም የትምህርት ዓይነቶችን አላካተተም።
2. ከህትመት አኳያ ጥናቱ በ2015 ዓ.ም በታተመው የ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ የተማሪ መማሪያ መፅሃፍ ላይ ብቻ የተገደበ ነው። ቀድመው ወይም ዘግይተው የወጡ እትሞችን አላካተተም።
3. መርሃትምህርትን በተመለከተ ጥናቱ ከ2015 ዓ.ም የተማሪው የመማሪያ መፅሃፍ እትም ጋር የሚዛመደው ይፋዊ የ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ መርሃትምህርት ላይ የተገደበ ሲሆን ሌሎች መርሃትምህርቶች ከግምት ውስጥ አልገቡም።
4. ጥናቱ በዋናነት በትምህርት ይዘት እና በክህሎት ማጎልበቻዎች መጣጣም ላይ ያተኮረ ነው። እንደ የመማሪያ መፅሃፍ ንድፍ ጥራት፣ የባህል ተገቢነት (ከስርዓተ ትምህርቱ

ውጪ) ወይም የመማሪያ መፅሃፉ በተግባር ያለው ውጤታማነት ባሉ ሌሎች ገፅታዎች ላይ አላተኮረም።

1.6 የጥናቱ ውስንነት

ይህ ጥናት የጥናቱን ውጤት ወይም ግኝቶቹን አጠቃላይነት ሊቀንሱ የሚችሉ፣ ነገር ግን ከጥናት አድራጊዋ ቁጥጥር ውጪ የሆኑ የሚከተሉት ውስንነቶች ግምት ውስጥ ያሰገባ ነው። በመሆኑም ጥናቱ በሰነድ ትንተና ላይ ብቻ የተመሰረተ ስለሆነ ትክክለኛ አተረጓጎማቸውን ከመምህራን፣ ከተማሪዎች ወይም ከስርዓተትምህርት አዘጋጆች የሚሰጡ አስተያየቶችን አለካተተም። ምንም እንኳን ስልታዊ አቀራረብ ጥቅም ላይ የዋለ ቢሆንም፣ በሁለቱ ሰነዶች መካከል ያሉ የተወሰኑ ይዘቶችን ወይም የአተገባበር ዘዴዎችን መጣጣም ሲተረጎም የጥናት አድራጊዋ ግለሰባዊ ስሜት ሊንፀባረቅ ይችላል። ከጊዜ ጋር በተያያዘ የሁለቱን ሰነዶች እያንዳንዱን ክፍል እና ርእስ በጥልቀት ለማነፃፀር ባለው የጊዜ እጥረት የትንተናው ስፋት የተገደበ ነው።

ምዕራፍ ሁለት፡- ክለሳ ድርሳናት

2.1 የንድፈሃሳባዊ ማእቀፍ

2.1.1 የመርሃትምህርት መጣጣም ንድፈሃሳቦች

የመርሃትምህርት መጣጣም የውጤታማ ትምህርታዊ አሰራር የማእዘን ድንጋይ ሲሆን፣ የተማሪዎችን የመማር ውጤት ከፍ ለማድረግ የመማር ዓላማዎች፣ የማስተማር ተግባራት እና የግምገማ ዘዴዎች ወጥ በሆነ መልኩ መገናኘታቸውን ያረጋግጣል። በዚህ መስክ ውስጥ ሁለት ታዋቂ ንድፈሃሳቦች የኋልዮሽ ንድፍ (Backward Design) እና ገንቢ መጣጣም (Constructive Alignment) ናቸው።

በWiggins እና McTighe (2005) የቀረበው የኋልዮሽ ንድፍ፣ የመርሃ ትምህርት ይዘትን እና የማስተማር ዘዴዎችን ከማቀድ በፊት በሚፈልገው የመማር ውጤቶች ለመጀመር ያበረታታል። ይህ አቀራረብ ተማሪዎች በአንድ ክፍል ወይም ኮርስ መጨረሻ ላይ ምን

ማወቅ እና ምን ማድረግ መቻል እንዳለባቸው በመለየት፣ ከዚያም ተቀባይነት ያለው የመማር ማስረጃ በመወሰን እና በመጨረሻም የመማር ልምዶችን እና ትምህርቶችን በመንደፍ ላይ ያተኩራል። በአማርኛ ቋንቋ ትምህርት አውድ ውስጥ ብንመለከተው፣ የኋልዮሽ ንድፍ ተማሪዎች እንዲደርሱባቸው የሚጠበቁትን የብቃት ደረጃዎች እና የመግባቢያ ብቃቶችን በግልፅ መግለፅ፣ ከዚያም እነዚህን ግቦች በግልፅ የሚገነቡ የመማሪያ መፅሃፍ ይዘቶችን እና ተግባራትን መንደፍ እና በመጨረሻም ስኬታቸውን በትክክል የሚለኩ ምዘናዎችን ማዘጋጀትን ያካትታል። ይህ ተደጋጋሚ ሂደት ሁሉም የማስተማር አካላት(instructional elements) አስቀድሞ የተወሰኑ የመማር ዓላማዎችን ለማሳካት የተወሰነ ዓላማ እንዳላቸው ያረጋግጣል።

በBiggs (2003) የተገነባው ገንቢ መጣጣም፣ ተማሪዎች በመማር ተግባራት ኣማካኝነት የራሳቸውን ግንዛቤ እንደሚገነቡ በማጉላት የመጣጣም ፅንሰሃሳብን ያሰፋል። ንድፈሃሳቡ ለተመቻቸ ትምህርት፣ አስተማሪው ተማሪዎች እንዲማሩ ያሰበው (ዓላማዎች)፣ ተማሪዎች እነዚያን ዓላማዎች ለማሳካት የሚያከናውኗቸው ተግባራት እና ያንን ትምህርት ለመለካት የተነደፉት የግምገማ ተግባራት መካከል መጣጣም ሊኖር ይገባል ይላል። ከሁሉም በላይ፣

የመማር ተግባራት በኣላማዎቹ ውስጥ የተገለፁትን ከፍተኛ ደረጃ የግንዛቤ ሂደቶችን እንዲጠቀሙ ተማሪዎችን ማበረታታት አለባቸው።

ለአማርኛ ቋንቋ የመማሪያ መፅሃፍት፣ ገንቢ መጣጣም ተማሪዎች መረጃን ንቁ ባልሆነ መልኩ ከመቀበል ይልቅ ማፍለቅ እንዲችሉ፣ እንዲረዱ እና እንዲግባቡ በንቃት የሚያሳትፉ ተግባራትን መንደፍ ማለት ነው። ለምሳሌ፣ አንድ ዓላማ "ተማሪዎች ስለ እለታዊ ተግባራት መሰረታዊ ውይይት ማድረግ ይችላሉ" የሚል ከሆነ፣ የመማሪያ መፅሃፉ አስመሳይ ውይይቶችን እና የሚና መጫወትን (role-playing) እድሎችን መስጠት አለበት፣ እና ምዘናዎች የምርጫ የሰዋስው ጥያቄዎች ይልቅ ትክክለኛ የውይይት ተግባራትን ማካተት አለባቸው። ይህ ተማሪዎች የታሰበውን የመማር ውጤት መሰረት በማድረግ እውቀታቸውን እና ክህሎቶቻቸውን በንቃት እየገነቡ መሆናቸውን ያረጋግጣል።

2.1.2 የመማሪያ መፅሃፍ ግምገማ ንድፈሃሳቦች

የመማሪያ መፅሃፍት በብዙ የትምህርት ኣውዶች ውስጥ ዋና ግብዓቶች ሆነው ያገለግላሉ፣ ይህም ጥራታቸው እና ተገቢነታቸው እጅግ በጣም ኣስፈላጊ ያደርጋቸዋል። የመማሪያ መፅሃፍትን ስልታዊ ግምገማ የሚመሩ በርካታ ንድፈሃሳቦች ኣሉ፣ እነዚህም ትምህርታዊ ብቃት ያላቸው፣ ከባህላዊ ኣግባብነት ያላቸው እና ውጤታማ የመማሪያ መሳሪያዎች መሆናቸውን ያረጋግጣሉ። በመማሪያ መፅሃፍ ግምገማ ላይ ካሉት ጉልህ ኣመለካከቶች ኣንዱ ወሳኝ ትምህርታዊ ዘዴ (critical pedagogy) (Freire, 1970) ውስጥ የተመሰረተ ነው። ከዚህ ኣንፃር፣ የመማሪያ መፅሃፍት ገለልተኛ መሳሪያዎች ሳይሆኑ የተወሰኑ ርእዮተ ዓለምን፣ እሴቶችን እና የስልጣን ኣወቃቀሮችን የሚያስተላልፉ ባህላዊ ቅርሶች ናቸው። ወሳኝ ግምገማ ኣንድ የመማሪያ መፅሃፍ የተለያዩ ኣመለካከቶችን እንዴት እንደሚወክል፣ ወሳኝ ኣስተሳሰብን እንደሚያበረታታ እና ተማሪዎችን በቀላሉ መረጃ ከማስተላለፍ ይልቅ እንዴት እንደሚያበረታታ ይገመግማል። ለኣማርኛ ቋንቋ የመማሪያ መፅሃፍት፣ ይህ ባህላዊ ደንቦች፣ ታሪካዊ ትረካዎች እና ማህበራዊ ጉዳዮች እንዴት እንደቀረቡ መመርመርን ያካትታል፣ ይህም ያልተገቡ ኣስተሳሰቦችን (stereotypes) ከማራመድ ወይም ከመጠን በላይ ማቃለልን ከማስቀጠል ይልቅ የኢትዮጵያን ማህበረሰብ ሁሉን ኣቀፍ እና የተብራራ ግንዛቤን እንደሚያሳድጉ ያረጋግጣል። ወሳኝ ግምገማ የመማሪያ መፅሃፉ ተማሪዎች ይዘቱን በንቃት እንዲጠይቁ፣ እንዲመረምሩ እና እንዲሳተፉ የሚያበረታታበትን ደረጃም ግምት ውስጥ ያስገባል።ለመማሪያ መፅሃፍ ግምገማ ሌላው የንድፈ ሃሳባዊ እይታ በሁለተኛ

ቋንቋ ለመዳ መርሆዎች (Richards & Rodgers, 2014) ላይ የተመሰረተ ነው። ይህ ኣቀራረብ የመማሪያ መፅሃፍትን በቋንቋ ትምህርት ውስጥ ባለው በምርምር ላይ የተመሰረቱ ዘዴዎችን በመመርኮዝ የተመሰረቱ መሆናቸውን ይገመግማል። ቁልፍ መመዘኛዎች የኣራቱን የቋንቋ ችሎታዎች (ማዳመጥ፣ መናገር፣ ማንበብ፣ መፃፍ) ሚዛን፣ የቋንቋ እና የተግባራት ትክክለኛነት፣ ሊረዳ የሚችል የግብኣት ኣቅርቦት፣ የውጤት የለመዳ እድሎች፣ ሰዋሰው እና የቃላት ዝርዝር ላይ ግልፅ መመሪያን ያካትታሉ። ለኣማርኛ ቋንቋ የመማሪያ መፅሃፍት፣ በሁለተኛ ቋንቋ ለመዳ ላይ የተመሰረተ ግምገማ የትምህርት መሳሪያዎቹ ትክክለኛ የኣማርኛ ቋንቋ በቂ ተጋላጭነት እንደሚያቀርቡ፣ ትርጉም ያላቸው የመግባቢያ ተግባራትን እንደሚያቀርቡ፣ ይዘቱን በኣግባቡ እንደሚያስቀምጡ እና ተማሪዎች በብቃታቸው እንዲራመዱ በቂ ድጋፍ እንደሚያደርጉ በጥልቀት ይመረምራል። የመማሪያ መፅሃፉ የኣማርኛን ልዩ የስነድምፅ፣ የስነድምፀልሳናዊ እና የስነመዋቅር ባህሪያትን ምን ያህል ውጤታማ በሆነ መንገድ እንደሚፈታም ግምት ውስጥ ያስገባል።

2.1.3 የቋንቋ ለመዳ ንድፈሃሳቦች

ግለሰቦች ሁለተኛ ቋንቋን እንዴት እንደሚለምዱ መረዳት ውጤታማ የቋንቋ መማሪያ መሳሪያዎችን ለመንደፍ ወሳኝ ነው። በርካታ ታዋቂ ንድፈሃሳቦች የተካተቱትን ሂደቶች በተመለከተ ግንዛቤዎችን ይሰጣሉ፣ በተለይም እንደ ኣማርኛ ያለ ቋንቋ ለመማር ልዩ ጠቀሜታ ኣላቸው። የStephen Krashen's Monitor Model (1985) በሁለተኛ ቋንቋ ለመዳ ውስጥ መሰረታዊ ንድፈሃሳብ ሲሆን ኣምስት መላምቶችን ያካተተ ነው፡- የመልመድ-መማር መላምት፣ የመቆጣጠሪያ መላምት፣ የተፈጥሮ ቅደም ተከተል መላምት፣ የግብኣት መላምት እና የኣፌክቲቭ ማጣሪያ መላምት። የግብኣት መላምት በተለይ ጠቃሚ ነው፣ የቋንቋ ለመዳ የሚከሰተው ተማሪዎች ከኣሁኑ የብቃት ደረጃቸው (i+1) በትንሹ በሚበልጥ "ሊረዳ የሚችል ግብኣት" ሲጋለጡ እንደሆነ ይጠቁማል። ለቋንቋ የመማሪያ መፅሃፍት፣ ይህ ማለት የማስተማሪያ መሳሪያዎች ኣዲስ ቃላት እና ሰዋሰዋዊ ኣወቃቀሮችን በኣብዛኛው ሊረዱ በሚችሉ ኣውዶች ውስጥ ማቅረብ ኣለባቸው፣ ይህም ተማሪዎች ትርጉምን ከኣውድ እንዲገምቱ ያስችላቸዋል። የኣፌክቲቭ ማጣሪያ መላምት ዝቅተኛ ጭንቀት ያለበት የመማሪያ ኣካባቢ ኣስፈላጊነትንም ያጎላል። ስለዚህ የመማሪያ መፅሃፍት ኣስደሳች እና ደጋፊ እንዲሆኑ፣ ጭንቀትን በመቀነስ ተማሪዎች ላይ በራስ መተማመንን በማሳደግ መዘጋጀትኣለባቸው።

ሌላው ጉልህ ኣመለካከት ከማህበረ ባህላዊ ንድፈሃሳብ (Sociocultural Theory) የመጣ ነው፣ በተለይም የVygotsky (1978) የቅርብ የእድገት ዞን ፅንሰሃሳብ (concept of the Zone of Proximal Development, ZPD)። ይህ ንድፈሃሳብ ትምህርት ማህበራዊ ሂደት እንደሆነ ይናገራል፣ እና ግለሰቦች ድጋፍ ሊሰጡ ከሚችሉት ይበልጥ እውቀት ካላቸው ሰዎች ጋር ሲገናኙ በተሻለ ሁኔታ ይማራሉ። በቋንቋ ትምህርት ኣውድ ውስጥ፣ ይህ ማለት የመማሪያ መፅሃፍት የትብብር ተግባራትን፣ የጥንድ ስራዎችን እና የቡድን ተግባራትን ማካተት ኣለባቸው፣ በዚህም ተማሪዎች እርስ በእርሳቸው ትምህርትን መደገፍ ይችላሉ። የትምህርት መሳሪያዎች ከትክክለኛ የቋንቋው ተናጋሪዎች ወይም ፅሁፎች ጋር ለመግባባት እድሎችን መስጠት ኣለባቸው። ይህም ተማሪዎች በኣግባቡ መመሪያ ሲያገኙ በቅርብ የእድገት ዞን ውስጥ እንዲሰሩ ያስችላቸዋል። የቅርብ የእድገት ዞን በቋንቋ መማር ሂደት ውስጥ የግንኙነት እና የጣልቃገብነት ኣስፈላጊነትን ያጎላል። የመማሪያ መፅሃፍት የመረጃ ምንጮች ብቻ ሳይሆኑ የማህበራዊ ግንኙነት እና የትብብር ትምህርትን የሚያመቻቹን መሆናቸውን ያሳያል።

በተጨማሪም፣ ግንኙነታዊነት (Connectionism) እንደ Rumelhart & McClelland (1986) ገለፃ ተማሪዎች ግብኣት ውስጥ ባሉ ቅርፆች እና መደበኛነት በመጋለጥ ቋንቋን

እንዴት እንደሚያገኙ ግንዛቤዎችን ይሰጣል። ይህ ንድፈሃሳብ ተማሪዎች በተደጋጋሚ በመጋለጥ እና በመለማመድ የቋንቋ ቅርፅች እና ትርጉሞቻቸው መካከል ያለውን ግንኙነት ቀስ በቀስ እንደሚገነቡ ይጠቁማል። ለቋንቋ የመማሪያ መፅሃፍት፣ ይህ ማለት ተማሪዎች ሰዋሰዋዊ አወቃቀሮችን እና የቃላት ዝርዝርን በተለያዩ አውዶች ውስጥ ለመገናኘት እና ለመለማመድ በቂ እድሎች ያስፈልጋቸዋል ማለት ነው። የመማሪያ መፅሃፉ ተማሪዎች በአማርኛ ስንድምፀልሳናዊ፣ ስነመዋቅራዊ እና ስነድምፃዊ ጉዳዮች ውስጥ ያሉ ቅርያችን እንዲለዩ የሚያስችሉ በርካታ ምሳሌዎችን እና ልምምዶችን ማቅረብ አለበት። ይህም የነርቭ ግንኙነታቸውን ከጊዜ ወደ ጊዜ ያጠናክራል። ይህ በመረጃ ላይ የተመሰረተ የቋንቋ ለመዳ አቀራረብ ተማሪዎች የአማርኛን ቋንቋ ውስብስብ ነገሮች በግልፅም ሆነ በተዘዋዋሪ እንዲማሩ የበለፀገ እና የተለያየ ግብአት አስፈላጊነትን ያሳያል።

2.2 ፅንሰ ሃሳባዊ ማእቀፍ

ይህን ጥናት የሚመራበት ፅንሰሃሳባዊ ማእቀፍ ከዚህ ቀደም የተብራሩትን የመርሃ ትምህርት መጣጣም፣ የመማሪያ መፅሃፍ ግምገማ እና የቋንቋ ለመዳ ንድፈሃሳባዊ

እይታዎችን ከስርዓተትምህርት እና ከመርሃትምህርት ልማት ተግባራዊ ገፅታዎች ጋር ያዋህዳል። የአማርኛ ቋንቋ የመማሪያ መፅሃፍት የመግባቢያ ብቃትን በማሳደግ ረገድ ያላቸው ውጤታማነት በብሔራዊ ስርዓተትምህርት ደረጃዎች፣ በመርሃትምህርት ውስጥ በተገለፁት የተወሰኑ የመማር ዓላማዎች እና በመማሪያ መፅሃፍት ንድፍና ይዘት መካከል ባለው ጠንካራ መጣጣም ላይ የተመሰረተ እንደሆነ ይገምታል። ይህ ማእቀፍ በሚገባ በተገለፁ የስርዓተትምህርት መርሆዎች የመርሃትምህርት ንድፍ የሚመራበትን ግንኙነት ያሳያል፣ ይህም የመማሪያ መፅሃፍ ፈጠራ እና ግምገማ መለኪያዎችን ይወስናል። የመጨረሻው ግብ በትምህርት ፖሊሲ እና በክፍል ውስጥ ልምምድ መካከል ያለውን ክፍተት ማስተካከል ነው። የመማሪያ መፅሃፍት የመረጃ ስብስቦች ብቻ ሳይሆኑ በአንድ ባህላዊ አግባብነት ባለው እና ትምህርታዊ ብቃት ባለው መንገድ የአማርኛ ቋንቋ ለመዳን በንቃት የሚያመቻቹ ስልታዊ የተነደፉ መሳሪያዎች መሆናቸውን ማረጋገጥ ነው። ማእቀፉ የመማሪያ መፅሃፍትን ወሳኝ ግምገማ የውስጣዊ ወጥነትን ብቻ ሳይሆን ከሰፊ የትምህርት ግቦች እና የአማርኛ ቋንቋ ተማሪዎች ልዩ ፍላጎቶች ጋር ያላቸውን የውጭ መጣጣምም ግምት ውስጥ ማስገባት እንዳለበት ይጠቁማልያት።

2.3 የስርዓተትምህርት እና መርሃትምህርት ባህሪ

"ስርዓተ ትምህርት" እና "መርሃትምህርት" የሚሉት ቃላት ብዙውን ጊዜ በተለዋዋጭነት ጥቅም ላይ ይውላሉ፣ ግን የትምህርት እቅድ ከማውጣት አንፃር የተለያዩ ግን እርስ በርስ የተያያዙ ገፅታዎችን ይወክላሉ። ትርጉሞቻቸውን፣ አካሎቻቸውን፣ ሚናዎቻቸውን እና በእድገታቸው ውስጥ የተካተቱትን ሂደቶች መረዳት ለውጤታማ ትምህርታዊ ንድፍ እና የመማሪያ መሳሪያዎችን ለመገምገም ወሳኝ ነው።

2.3.1 የስርዓተትምህርት ትርጓሜዎች እና አካላት

የስርዓተትምህርት ፅንሰሃሳብ ባለብዙ ገፅታ ያለው እና በተለያዩ መንገዶች ተብራርቷል። በተለምዶ፣ "የጥናት ኮርስ" ወይም በትምህርት ቤት የሚሰጡ ትምህርቶችን ያመለክታል (Ornstein & Hunkins, 2017)። ይሁን እንጂ ዘመናዊ ትርጓሜዎች በጣም ሰፊ ናቸው። Schubert (1986) ስርዓተ ትምህርትን "ተማሪዎች በትምህርት ቤቱ መሪነት የሚያጋጥሟቸው የታቀዱ እና ያልታቀዱ ልምዶች" ነው በማለት ይገልፃሉ። ይህ መደበኛውን ይዘት ብቻ ሳይሆን የተደበቀውን ስርዓተትምህርት በተዘዋዋሪ የሚሰጡ እሴቶች፣ አመለካከቶች እና ባህሪያት እና በስርዓተትምህርት ዝግጅት ውስጥ በግልፅ

የሌለውን ያጠቃልላል። የአንድ አጠቃላይ ስርዓተትምህርት ቁልፍ አካላት በተለምዶ የሚከተሉትን ያካትታሉ።

- ዓላማዎች እና ግቦች፡- ለተለያዩ የትምህርት ደረጃዎች ለተማሪዎች አጠቃላይ የዓላማ መግለጫዎች እና የተፈለጉ ውጤቶች።
- ዓላማዎች፡- ተማሪዎች ማወቅ እና ማድረግ የሚገባቸውን የተወሰኑ፣ ሊለኩ የሚችሉ መግለጫዎች።
- ይዘት/የትምህርት ጉዳይ፡- የሚማሩት እውቀት፣ ክህሎቶች እና እሴቶች።
- የመማር ልምዶች/ተግባራት፡- ተማሪዎች ዓላማዎችን እንዲያሳኩ ለመርዳት የተነደፉ ዘዴዎች፣ ስልቶች እና ተግባራት።
- ግምገማ/ምዘና፡- የመማር ዓላማዎች የተሳኩበትን ደረጃ ለመወሰን የሚያገለግሉ ሂደቶች (Print, 1993)።
- በቋንቋ ትምህርት አውድ ውስጥ፣ ብሔራዊ ስርዓተትምህርት በተለያዩ የትምህርት ደረጃዎች ከተማሪዎች የሚጠበቀውን የቋንቋ ብቃት፣ ባህላዊ ግንዛቤ እና የመግባቢያ

ብቃት አጠቃላይ ግቦችን ይዘረዝራል። ይህ ብሔራዊ ማእቀፍ ለሁሉም ተከታይ የመሳሪያዎች ዝግጅት የመምሪያ መርሆዎችን ይሰጣል።

2.3.2 የመርሃትምህርት ሚና እና ጠቀሜታ

ስርዓተ ትምህርቱ ሰፊውን የትምህርት እቅድ ሲያቀርብ፣ መርሃትምህርት ለተወሰነ ኮርስ ወይም ትምህርት የበለጠ ዝርዝር፣ ተግባራዊ መመሪያ ሁኖ ያገለግላል። Brumfit (1984) መርሃትምህርትን "ለትምህርት የቀረበው ነገር መግለጫ" በማለት ይገልፀዋል።

በአጠቃላይ ስርዓተ ትምህርቱ ግቦች እና በተለዩ የእለት እለት የማስተማር እና የመማር ተግባራት መካከል ድልድይ ሁኖ ያገለግላል።

- የመርሃትምህርት ሚና እና ጠቀሜታ ብዙ ናቸው። የተወሰኑትን ለመጥቀስ፡- የመማር ዓላማዎችን ግልፅ ያደርጋል፡- ተማሪዎች በተወሰነ ኮርስ ውስጥ ሊያሳኩ ሚጠበቅባቸውን የተወሰኑ የመማር ውጤቶችን በግልፅ ይገልፃል፣ ይህም ለመምህራን እና ለተማሪዎች ግልፅ የመንገድ ካርታ ያቀርባል (Nunan, 1988)።
- ይዘትን ያዋቅራል፡- የሚሸፈኑትን ርእሶች፣ ክህሎቶች እና የሰዋሰዋዊ አወቃቀሮችን ይዘረዝራል፣ ብዙውን ጊዜ በሎጂካዊ እና ተራማጅ ቅደም ተከተል። ለአማርኛ ቋንቋ ትምህርት፣ ይህ በእያንዳንዱ ደረጃ የሚቀርቡትን የቃላት ጭብጦች፣ ሰዋሰዋዊ ነጥቦች እና የተግባቦት ተግባራትን መግለፅን ያካትታል።

- መመሪያን ይመራል፡- ለመምህራን ትምህርቶችን ለማቀድ፣ ቁሳቁሶችን (የመማሪያ መፅሃፍትን ጨምሮ) ለመምረጥ እና ከተገለፁት ዓላማዎች እና ይዘት ጋር የሚጣጣሙ ተግባራትን ለመንደፍ ማእቀፍ ያቀርባል።
- ምዘናን ያሳውቃል፡- ምን እንደሚገመገም እና እንዴት እንደሚገመገም ያሳያል፣ ምዘናዎች ፍትሃዊ እና በቀጥታ ከተማረው ጋር የተገናኙ መሆናቸውን ያረጋግጣል።
- የሚጠበቁትን ነገሮች ያሳውቃል፡- ለተማሪዎች፣ ለወላጆች እና ለሌሎች ባለድርሻ አካላት ስለኮርሱ ስፋት እና የግምገማ መስፈርቶች የሚያሳውቅ የህዝብ ሰነድ ሁኖ ያገለግላል (White, 1988)።

በጥሩ ሁኔታ የተገነባ የአማርኛ ቋንቋ መማሪያ መርሃትምህርት ሰዋሰዋዊ ነጥቦችን ብቻ ሳይሆን የተግባቦት ብቃቶችን፣ ባህላዊ አውዶችን እና የአራቱን የቋንቋ ክህሎቶች ውህደትንም ያጎላል፣ ይህም ለውጤታማ ትምህርት ተግባራዊ እቅድ ያቀርባል።

2.3.3 የስርዓተትምህርት ዝግጅት ሂደት

የስርዓተትምህርት ዝግጅት ሂደት ትምህርታዊ ሃሳቦችን ወደ ተግባራዊ የመማር ልምዶች የሚቀይር ስልታዊ እና ተለዋዋጭ ስራ ሲሆን በርካታ ደረጃዎችን ያካትታል። Taba (1962) የመስመራዊ ስርዓተትምህርት ዝግጅት ሞዴልን አቅርቧል፣ ብዙውን ጊዜ ግልፅ ደረጃዎቹ ለምሳሌ፡- የፍላጎቶች ምርመራ፣ የዓላማዎች ቀረፃ፣ የይዘት ምርጫ፣ የይዘት አደረጃጀት፣ የመማር ልምዶች ምርጫ፣ የመማር ልምዶች አደረጃጀት እና ምን እንደሚገመገም እንዲሁም እንዴት እና በምን መንገድ እንደሚደረግ መወሰንን ያካትታሉ። ሞዴሎች ቢለያዩም፣ ቁልፍ ደረጃዎች በአጠቃላይ የሚከተሉትን ያካትታሉ።

1. የፍላጎት ምዘና፡- የተማሪዎችን እና የማህበረሰቡን ትምህርታዊ ፍላጎቶች መለየት። ይህ የአሁኑን የብቃት ደረጃዎች፣ ለሁለት ቋንቋ ተናጋሪነት የማህበረሰብ ፍላጎቶችን ወይም የተወሰኑ ባህላዊ የመማር ግቦችን መገምገምን ሊያካትት ይችላል።
2. የዓላማዎች እና ግቦች ቀረፃ፡- ከፍላጎት ምዘና የተገኙ ሰፊ ትምህርታዊ ግቦችን እና የተወሰኑ፣ ሊለኩ የሚችሉ የመማር ዓላማዎችን ማቋቋም።
3. የይዘት ምርጫ እና አደረጃጀት፡- ምን እውቀት፣ ክህሎቶች እና እሴቶች እንደሚካተቱ እና እንዴት እንደሚቀመጡ እና እንደሚዋቀሩ መወሰን። ይህ የቋንቋ አካላት እና ርእሶች አመክንዮአዊ ሂደት በጥንቃቄ መመርመርን ያካትታል።
4. የመማር ልምዶች ምርጫ እና አደረጃጀት፡- የዓላማዎች ስኬት የሚያመቻቹ የማስተማር ስልቶችን፣ ተግባራትን እና ቁሳቁሶችን መንደፍ። ይህ ቋንቋው ተስማሚ የሆኑ ትምህርታዊ አቀራረቦችን መምረጥን ያካትታል።
5. ግምገማ፡- የተማሪዎችን ትምህርት እና የስርዓተ ትምህርቱን ውጤታማነት ለመገምገም ዘዴዎችን ማዘጋጀት። ይህ ደረጃ ብዙውን ጊዜ ወደ ቀድሞዎቹ ደረጃዎች ክለሳ ይመራል፣ ይህም ሂደቱን ኡደታዊ ያደርገዋል (Print, 1993)። ዘመናዊ የስርዓተትምህርት ልማት ባለድርሻ አካላትን ማሳተፍንም ይጠይቃል፣ ይህም አስተማሪዎች፣ የትምህርት ባለሙያዎች፣ ፖሊሲ አውጪዎች እና አንዳንድ ጊዜ ተማሪዎችን እና ወላጆችን ጭምር፣ ጠቀሜታውን እና ተግባራዊነቱን ለማረጋገጥ ይሳተፋሉ። የቋውንቋ ስርዓተትምህርት ዝግጅት የቋንቋን ልዩ ባህሪያት፣ ባህላዊ አውዱን እና በዚያ አገር የትምህርት ስርዓት ውስጥ ለሁለተኛ ቋንቋ ለመዳ በጣም ውጤታማ የሆኑ ትምህርታዊ አቀራረቦችን በጥንቃቄ መመርመርን ይጠይቃል።

2.4 የመማሪያ መፅሃፍት ሚና እና ባህሪያት

የመማሪያ መፅሃፍት በዓለም ዙሪያ ባሉ ብዙ የትምህርት ስርዓቶች ውስጥ ማእከላዊ ቦታ ይይዛሉ፣ ለመማርም ሆነ ለማስተማር ቁልፍ ግብዓቶች ሆነው ያገለግላሉ። ዲዛይናቸው እና ይዘታቸው የክፍል ውስጥ ልምዶችን እና የተማሪዎችን ስኬት በእጅጉ ይቀርፃሉ። ሁኔታውን ግልፅ ለማድረግ የሚከተሉትን ነጥቦች መመልከት ያስፈልጋል።

2.4.1 የመማሪያ መፅሃፍት እንደ ዋና የማስተማሪያ ቁሳቁሶች

የመማሪያ መፅሃፍት በብዙ የትምህርት አውዶች ውስጥ የማስተማር የጀርባ አጥንት ተደርጎ ይወሰዳሉ፣ በተለይም ሃብቶች ውስን ሊሆኑ በሚችሉበት ወይም የመምህራን ስልጠና በተለያየበት አውድ (Apple, 1991)*። የተዋቀረ እና ስልታዊ የትምህርት ጉዳይ አቀራረብ ይሰጣሉ፣ ለመምህራን እና ለተማሪዎች የተለመደ የማመሳከሪያ ነጥብ ይሰጣሉ። የመማሪያ መፅሃፍት በተለምዶ የርእሶችን ስፋት እና ቅደም ተከተል ይገልፃሉ፣ ማብራሪያዎችን ይሰጣሉ፣ ምሳሌዎችን ያቀርባሉ፣ እና መማርን ለማመቻቸት የተነደፉ መልመጃዎችን እና ተግባራትን ያካትታሉ። ለአማርኛ ቋንቋ ትምህርት፣ የመማሪያ መፅሃፍት እንደ አስፈላጊ መመሪያዎች ያገለግላሉ፣ የቃላት ዝርዝርን፣ ሰዋስውን፣ ባህላዊ አውዶችን እና የመግባቢያ ስልቶችን በተዋቀረ ሂደት ያስተዋውቃሉ። በተለያዩ ክፍሎች እና ትምህርት ቤቶች ውስጥ በሚሰጠው ትምህርት ውስጥ ወጥነት እንዲኖር ማረጋገጥ ይችላሉ፣ ይህም ለይዘት አቅርቦት*

መነሻ ይሰጣል (Cunningsworth, 1995)*። ከዚህም በላይ፣ መምህራን ሰፊ ስልጠና ወይም በርካታ ተጨማሪ ቁሳቁሶችን ማግኘት በማይችሉበት ሁኔታዎች፣ የመማሪያ መፅሃፉ ብዙውን ጊዜ ትክክለኛ ስርዓተትምህርት ይሆናል፣ የሚሰጠውን ትምህርት እና እንዴት እንደሚሰጥ ያመላክታል።*

2.4.2 የውጤታማ የመማሪያ መፅሃፍ ንድፍ መመዘኛዎች

የመማሪያ መፅሃፍ ውጤታማነት ውስጣዊ ሳይሆን የዲዛይኑ፣ የይዘቱ እና ትምህርታዊ አቀራረቡ ተግባር ነው። የተለያዩ ምሁራን ውጤታማ የመማሪያ መፅሃፍትን ለመገምገም እና ለመንደፍ በተለይም በቋንቋ ትምህርት መመዘኛዎችን አቅርበዋል። Cunningsworth (1995) *አጠቃላይ ማእቀፍ ያቀርባሉ፣ በበርካታ ምድቦች ውስጥ የሚከተሉትን መመዘኛዎችን ጠቁመዋል።*

- *ዓላማዎች እና አቀራረብ፡- የዓላማዎች ግልፅ መግለጫ፣ የትምህርታዊ አቀራረብ ወጥነት* (*ለምሳሌ፣ ተግባቦት፣ ሰዋስው -ትርጉም*)*።*

* *የቋንቋ ይዘት፡- የቋንቋ ትክክለኛነት፣ ከተማሪዎች ፍላጎት ጋር ተዛማጅነት፣ የሰዋስው እና የቃላት ተገቢ ደረጃ እና ቅደም ተከተል።*
* *ክህሎቶች፡- የማንበብ፣ የመፃፍ፣ የማዳመጥ እና የመናገር ክህሎቶች ሚዛናዊ ዝግጅት።*
* *ዘዴ፡- የተለያዩ ተግባራት፣ የተማሪዎች ተሳትፎ፣ መስተጋብርን ማበረታታት፣ የመመሪያዎች ግልፅነት።*
* *ተግባራዊ ጉዳዮች፡- አቀማመጥ፣ የሚታይ እይታ፣ የመምህር መመሪያ እና ተጨማሪ ቁሳቁሶች መገኘት እና ባህላዊ ተገቢነት።*

ለውጤታማ ንድፍ ተጨማሪ መመዘኛዎች የግንዛቤ ጫና አስተዳደርን ያካትታሉ፣ በአንድ ጊዜ የሚቀርበው አዲስ መረጃ መጠን በቀላሉ ሊዋሃድ የሚችል መሆኑን ማረጋገጥ (Sweller, 1988)*፣ እና የተማሪ ተሳትፎ፣ የተማሪዎችን ፍላጎት የሚያነቃቁ እና የሚያስቀጥሉ አካላትን ማካተት፣ ለምሳሌ ከእውነታው ጋር የተገናኘ ይዘት፣ መስተጋብራዊ ተግባራት እና ለእውነተኛ ዓለም አተገባበር የሚሆኑ እድሎችን ማግኘት* (Tomlinson,

2003)*። ለቋንቋ የመማሪያ መፅሃፍት፣ ይህ ትክክለኛ የቋንቋ ቅርፅችን ከማቅረብ በተጨማሪ ይዘቱን ባህላዊ አግባብነት ያለው፣ ምስላዊ፣ ማራኪ እና ንቁ ተሳትፎን እና መግባባትን ለማሳደግ የተዘጋጀ መሆኑን ያመለክታል።*

2.4.3 *የመማሪያ መፅሃፍት በማስተማር እና በመማር ላይ የሚያሳድሩት ተፅእኖ*

የመማሪያ መፅሃፍት በማስተማር ዘዴዎች እና በተማሪዎች የመማር ልምዶች ላይ ከፍተኛ ተፅእኖ ያሳድራሉ። ለመምህራን፣ የመማሪያ መፅሃፍት ብዙውን ጊዜ የትምህርት እቅድ ማውጣትን፣ የማስተማር ስልቶችን እና የምዘና ልምዶችን ይቀርፃሉ። በሚገባ የተዋቀሩ ግብዓቶችን በማቅረብ መምህራንን ማስቻል ወይም ይዘቱ ጥብቅ ወይም ከትምህርት ግቦች ጋር የማይጣጣም ከሆነ ሊገድባቸው ይችላል (Richards, 2001)*። ለምሳሌ፣ በጣም አስገዳጅ የሆነ የመማሪያ መፅሃፍ መምህርን ያማከለ ትምህርትን በቃላችን መያዝ ወደ ምንችለው ተራ ነገር ሊመራ ይችላል፣ የመግባቢያ ተግባራት ያለው የመማሪያ መፅሃፍ ደግሞ የበለጠ መስተጋብራዊ እና ተማሪን ያማከሉ አቀራረቦችን ያበረታታል። ለተማሪዎች፣ የመማሪያ መፅሃፍት ለመማር አስፈላጊ እንደሆነ አድርገው በሚመለከቱት ነገር ላይ፣ እንዴት ለመማር እንደሚቀርቡ እና በመጨረሻም በመማር ውጤታቸው ላይ ተፅእኖ ያሳድራሉ። በጥሩ ሁኔታ*

የተዘጋጀ የመማሪያ መፅሃፍ ገለልተኛ ትምህርትን ማመቻቸት፣ ግልፅ ማብራሪያዎችን መስጠት እና በቂ የልምምድ እድሎችን መስጠት ይችላል። በተቃራኒው፣ በደካማ ሁኔታ የተዘጋጀ የመማሪያ መፅሃፍ ግራ መጋባትን፣ ተነሳሽነት ማጣትን እና ላይ
ላዩን መማርን ሊያስከትል ይችላል።

የመማሪያ መፅሃፍት ስለ ቋንቋ፣ ባህል እና ሌሎች ትምህርቶችንና መልእክቶችን ያስተላልፋሉ፣ የተማሪዎችን አመለካከት እና ግንዛቤ ይቀርፃሉ። ስለዚህ፣ የቋንቋ የመማሪያ መፅሃፍት ይዘት እና ትምህርታዊ አቀራረብ አዎንታዊ የመማር ልምዶችን በማሳደግ እና በተማሪዎች መካከል ትክክለኛ የመግባቢያ ብቃትን በማስተዋወቅ ረገድ ወሳኝ ናቸው (McGrath, 2002)።

2.5 የመማሪያ መፅሃፍ እና መርሃትምህርት መጣጣም አስፈላጊነት

በመማሪያ መፅሃፍት እና በመርሃትምህርት መካከል ያለው መጣጣም ለትምህርት ስርዓት ውጤታማነት ወሳኝ ነገር ነው። ይህ መጣጣም ወጥነትን ያረጋግጣል፣ መማርን ያሻሽላል፣ እና ስልታዊ የትምህርት ግቦችን ይመለከታል።

2.5.1 ትምህርታዊ ውጤታማነትን ማሳደግ

የመማሪያ መፅሃፍና መርሃትምህርት መጣጣም ለመምህራን ግልፅ እና ወጥነት ያለው የማስተማር የመንገድ ካርታ በማቅረብ ትምህርታዊ ውጤታማነትን በቀጥታ ያሳድጋል። አንድ የመማሪያ መፅሃፍ በመርሃትምህርት ውስጥ የተዘረዘሩትን ይዘት፣ ዓላማዎች እና ትምህርታዊ አቀራረቦችን በትክክል ሲያንፀባርቅ፣ መምህራን ተገቢ ተግባራትን በልበ ሙሉነት መምረጥ፣ የክፍል ጊዜን በብቃት መመደብ እና የታዘዙትን የመማር ውጤቶችን በቀጥታ መመልከቱን ማረጋገጥ ይችላሉ (Wiles & Bondi, 2011)። ይህ ወጥነት ለመምህራን ግልፅ ያልሆኑ ነገሮችን ይቀንስላቸዋል፣ ይህም ልዩነቶች በመኖራቸው ምክንያት በሰፊው ከመላመድ ወይም ከመጨመር ይልቅ ውጤታማ አቅርቦት ላይ እንዲያተኩሩ ያስችላቸዋል። ለቋንቋ መምህራን፣ መጣጣም ማለት በመማሪያ መፅሃፉ ውስጥ የቀረቡት ሰዋሰዋዊ አወቃቀሮች፣ ቃላት እና የተግባቦት ተግባራት በትምህርት ስርዓቱ የሚጠበቁት መሆናቸውን ያመለክታል፣ ይህም ይበልጥ ትኩረት ወደተደረገበት እና ውጤታማ ትምህርት ይመራል።

2.5.2 የተማሪዎችን የመማር ውጤቶች ማሻሻል

ጠንካራ የመማሪያ መፅሃፍ እና የመርሃትምህርት መጣጣም ዋና ተጠቃሚ ተማሪው ነው። የመማሪያ መፅሃፍት እና መርሃትምህርቶች ሲጣጣሙ፣ ተማሪዎች ምን መማር እንዳለባቸው እና ምን ክህሎቶችን ማዳበር እንዳለባቸው ወጥ የሆኑ መልእክቶችን ይቀበላሉ። ይህ የግንዛቤ ጭነትን እና ግራ መጋባትን ይቀንሳል፣ ይህም እርስ በእርስ የሚጋጩ መረጃዎችን ወይም የሚጠበቁ ነገሮችን ለማስታረቅ ከመሞከር ይልቅ በመማር ሂደት ላይ እንዲያተኩሩ ያስችላቸዋል (Biggs, 2003)። የተጣጣሙ ቁሳቁሶች ምዘናዎች የተማረውን ሁኔታ በትክክል መለካታቸውን ያረጋግጣሉ፣ በተማሪዎች እድገት ላይ ትክክለኛ ግብረመልስ ይሰጣሉ። ጥናቶች እንደሚያመለክቱት ከፍተኛ የስርዓተትምህርት መጣጣም በተለያዩ ትምህርቶች የተማሪዎችን ስኬት ማሻሻል ጋር በአዎንታዊ መልኩ የተገናኘ ነው (Porter, 2002)። ይህ ማለት ተማሪዎች የሚጠቀሙባቸው ቁሳቁሶች የመርሃትምህርት ግቦችን በቀጥታ ሲደግፉ የሚፈለጉትን የብቃት ደረጃዎች እና የተገባቦት ብቃቶችን የማሳካት እድላቸው ሰፊ ነው።

2.5.3 ፍትሃዊነትን እና ደረጃ አሰጣጥን ማረጋገጥ

የመማሪያ መፅሃፍ እና መርሃትምህርት መጣጣም በትምህርት ስርዓት ውስጥ ፍትሃዊነትን እና ደረጃ አሰጣጥን በማስተዋወቅ ወሳኝ ሚና ይጫወታል። የጋራ ማእቀፍ እና የግብዓት

ስብስብ በማቅረብ፣ መጣጣም ሁሉም ተማሪዎች፣ የትምህርት ቤታቸው ወይም የጂኦግራፊያዊ አካባቢያቸው ምንም ይሁን ምን፣ ተመጣጣኝ የጥራት ደረጃ ያለው ትምህርት እንዲያገኙ እና ተመሳሳይ ዋና ይዘት እና ክህሎቶች እንዲማሩ ያረጋግጣል (Apple, 1991)። ይህ በተለይ በብሔራዊ የትምህርት ስርዓቶች ውስጥ አስፈላጊ ነው፣ ደረጃ አሰጣጥ ወጥ የሆነ የመማር ውጤቶችን ለማምረት ያለመ ነው። ለቋንቋ ትምህርት፣ የተጣጣሙ የመማሪያ መፅሃፍት መሰረታዊ የቋንቋ እና ባህላዊ እውቀት በቋሚነት እንዲሰጥ ዋስትና ሊሰጡ ይችላሉ፣ ይህም በመላ አገሪቱ የጋራ ግንዛቤ እና የተለመዱ የቋንቋ ብቃት ደረጃዎችን ያሳድጋል።

2.5.4 አለመጣጣም የሚያስከትላቸው ችግሮች

በተቃራኒው፣ በመማሪያ መፅሃፍት እና በመርሃትምህርት መካከል ያለው አለመጣጣም ከፍተኛ ትምህርታዊ እና የመማር ችግሮችን ሊያስከትል ይችላል። የመማሪያ መፅሃፍት ከመርሃትምህርት ጋር በማይጣጣሙበት ጊዜ፣ መምህራን የሚፈለገውን ይዘት በሙሉ ለመሸፈን ሊቸገሩ ይችላሉ፣ ወይም ያልተፈቀደ ይዘት ሊያስተምሩ ይችላሉ፣ ይህም የጥረትን ብክነት እና የተቆራረጡ የመማር ልምዶችን ያስከትላል (Cunningsworth, 1995)። ተማሪዎች በመማሪያ መፅሃፍ ይዘት እና በሚገመገመው ወይም መምህራኖቻቸው

በሚያተኩሩበት መካከል ባለው እርስ በእርስ የሚጋጩ የሚጠበቁ ነገሮች ግራ ሊጋቡ ይችላሉ። ይህ አለመጣጣም ላይላዩን መማርን፣ ደካማ የፈተና አፈፃፀምን እና የታቀዱ የስርዓተትምህርት ግቦችን አለማሳካትን ሊያስከትል ይችላል። በቋንቋ ትምህርት አውድ ውስጥ፣ አለመጣጣም ማለት የመማሪያ መፅሃፍት ያረጀ የቃላት ዝርዝር ላይ፣ ለታለመው ደረጃ ተገቢ ባልሆኑ ሰዋሰዋዊ አወቃቀሮች ላይ ማተኮር፣ ወይም በይፋዊው መርሃትምህርት ውስጥ የተዘረዘሩትን አስፈላጊ የተግባቦት ተግባራትን መፍታት አለመቻል ማለት ሊሆን ይችላል፣ ይህም በመጨረሻ ተማሪዎች ቋንቋውን በብቃት የመማር እና የመጠቀም ችሎታቸውን ያግዳል።

2.6 የተዛማጅ ፅሁፎች ቅኝት

በኢትዮጵያ የቋንቋ ትምህርት፣ በተለይም በአማርኛ ቋንቋ ማስተማሪያ መፅሃፍት እና የስርዓተ ትምህርት አዘገጃጀት ዙሪያ በርካታ ምሁራን ጥናቶችን አድርገዋል። እነዚህ ጥናቶች በዋናነት በመማሪያ መፅሃፍት ግምገማ፣ በአተገባበር ችግሮች እና በቋንቋ

ክህሎቶች ሽፋን ላይ ያተኮሩ ናቸው። የዚህ ጥናት አቅራቢ ከርዕሰ ጉዳዩ ጋር ተዛማጅነት ያላቸውን የሚከተሉትን የምርምር ስራዎች ዳስሳለች።

1. የይዘት ሽፋን እና የክህሎት አቀራረብን የተመለከቱ ጥናቶች

አለማየሁ ጁፋር (2003 ዓ.ም) "የ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ መማሪያ መፅሃፍ አዘገጃጀት ግምገማ" በሚል ርእስ ጥናት አካሂዷል። የዚህ ጥናት ውጤት እንዳመለከተው፣ የ9ኛ ክፍል መማሪያ መፅሃፍ በሰዋስው እና በንባብ ክህሎቶች ላይ ከፍተኛ ትኩረት ያደረገ ሲሆን፣ የተማሪዎችን የመናገር እና የማዳመጥ ክህሎት ለማዳበር የተሰጠው ሽፋን ግን አናሳ ነው። በተጨማሪም መፅሃፉ ተማሪን ያማከለ (Student-centered) ከመሆን ይልቅ መምህርን ያማከለ አካሄድ እንዳለው አመላክቷል። የአለማየሁ ጥናት የሚያተኩረው በመፅሃፉ አጠቃላይ ጥራት ላይ ሲሆን፣ የመርሃ ትምህርቱን (Syllabus) ሰነድ እንደ ዋና መለኪያ አልተጠቀመበትም። በአንፃሩ፣ ይህ ጥናት የመማሪያ መፅሃፉን ብቻ ሳይሆን፣ መፅሃፉ ከብሔራዊው መርሃ ትምህርት ጋር ያለውን **"ተዛምዶ"** በሰነድ ፍተሻ ያረጋገጠ ነው። ይሁን እንጂ፣ ሁለቱም ጥናቶች "የመናገር ክህሎት ሽፋን አናሳ መሆን" ላይ ተመሳሳይ ድምዳሜ ላይ ደርሰዋል።

2. የተግባቦታዊ ቋንቋ የማስተማር ዘዴ አተገባበርን የተመለከቱ ጥናቶች

ጌታቸው እንዳለ (2008 ዓ.ም) "ተግባቦታዊ የቋንቋ ማስተማር ዘዴን በአማርኛ ቋንቋ ትምህርት ውስጥ የመተግበር ፈተናዎች" በሚል ርእስ ጥናት አካሂደዋል። ጥናቱ እንዳረጋገጠው፣ ምንም እንኳን የስርዓተ ትምህርት ፖሊሲው ተግባቦታዊ የቋንቋ ትምህርትን (Communicative Language Teaching) ቢያበረታታም፣ በተግባር ግን የመማሪያ መፅሃፍቱ ይዘት መዋቅራዊ (Structural) እና ሰዋስዋዊ ትንተና ላይ ያተኮረ ነው። በዚህም ምክንያት በመርሃ ትምህርቱ የታቀደው እና በክፍል ውስጥ እየተተገበረ ያለው የትምህርት አይነት ለየቅል መሆናቸውን አመላክቷል። የጌታቸው ጥናት በመምህራን አተገባበር እና በክፍል ውስጥ ምልከታ ላይ ያተኮረ ነበር። ይህ ጥናት ግን ትኩረቱ በሰነዶች (በመፅሃፉ እና በመርሃ ትምህርቱ) መካከል ባለው ቴክኒካዊ መጣጣም ላይ ነው። የአሁኑ ጥናት የጌታቸውን ግኝት የሚያጠናክር ሆኖ፣ በተለይም **"የቡድን ስራ እና የፕሮጀክት ስራዎች አለመካተት"** የስርዓተ ትምህርቱን ፈለግ ያልተከተለ መሆኑን በቁጥር አስደግፎ አሳይቷል።

3. የመርሃ ትምህርት እና የመማሪያ መፅሃፍ ተዛምዶ ጥናቶች

መላኩ አዳም (2010 ዓ.ም)"የ11ኛ ክፍል አማርኛ መርሃ ትምህርት እና የተማሪው መፅሃፍ ተዛምዶ ፍተሻ" በሚል ርእስ ጥናት አካሂዷል። ይህ ጥናት በ11ኛ ክፍል ደረጃ የተሰራ ሲሆን፣ በመርሃ ትምህርቱ የተቀመጡ ዓላማዎች (Objectives) እና በመፅሃፉ የቀረቡት

ይዘቶች (Contents) መካከል ከፍተኛ ልዩነት እንዳለ አሳይቷል። በተለይም የስነፅሁፍ ይዘቶች በመርሃ ትምህርቱ በሰፊው ቢገለጹም፣ በመማሪያ መፅሃፉ ላይ ግን እጅግ በጣም ውስን ሆነው መገኘታቸውን አረጋግጧል። የመላኩ ጥናት እና ይህ ጥናት በይዘት እና በዘዴ ተመሳሳይነት አላቸው። ልዩነቱ የጥናት ደረጃው (እሱ 11ኛ ክፍል፣ ይህ ጥናት 9ኛ ክፍል) እና የጊዜው ሁኔታ ነው።

ምእራፍ ሶስት፡- የኣጠናን ዘዴ

3.1. የምርምር ንድፍ

ለዚህ ጥናት የተዋሃደ ዘዴዎች የምርምር ንድፍ (mixed-methods research design) ጥቅም ላይ ውሏል፣ ይህም የመጠን እና የዓይነት ኣቀራረቦችን ያጣምራል። ይህ ንድፍ ለትምህርታዊ ምርምር በተለይ ተስማሚ ነው። ምክንያቱም የሁለቱን ጥንካሬዎችን በማዋሃድ በመካሄድ ላይ ያለውን ክስተት ኣጠቃላይ ግንዛቤን ማግኘት ስለሚያስችል ነው። ከመጠናዊ ምርምር ጋር በተያያዘ የመማሪያ መፅሃፍ ይዘትን በመርሃትምህርት ዓላማዎች ላይ የተመሰረተ የቁጥር ትንተናን ያካትታል፣ ዓይነታዊ ምርምር ደግሞ የመመጣጣምን ባህሪ እና የታዩ ኣለመጣጣሞችን በተመለከተ ጥልቅ ግንዛቤዎችን ይሰጣል። በዚህ ንድፍ፣ የመጠን እና የዓይነት መረጃዎች በኣንድ ጊዜ ይሰበሰባሉ እና በተናጠል ይተነተናሉ። ከዘህ በተጨማሪ ጥናቱ ገላጭ የምርምር ኣቀራረብን ይጠቀማል። ይህ ኣቀራረብ የኣንድ ኣካላይ ወይም ክስተት ባህሪያትን ለመግለፅ ተስማሚ ነው፣ በዚህ ሁኔታ፣ የ9ኛ ክፍል ኣማርኛ ቋንቋ የተማሪ የመማሪያ መፅሃፍ እና የብሔራዊ መርሃትምህርት ባህሪያትን እና ግንኙነታቸውን ያካትታል። ገላጭ ኣቀራረብ በሁለቱ የማስተማሪያ ሰነዶች መካከል ያለውን የመጣጣም መጠን እና ባህሪ ስልታዊ እና ዝርዝር መግለጫን ለመስጠት ያስችላል።

3.2. የናሙና አመራረጥ ዘዴ

በዚህ ጥናት በተጠኚነት የተመረጡት የ9ኛ ክፍል አማርኛ ቋንቋ የተማሪ የመማሪያ መፅሃፍ (2015 ዓ.ም እትም) እና የ9ኛ ክፍል አማርኛ ቋንቋ መርሃትምህርት ናቸው። መርሃ ትምህርቱ የመማሪያ መፅሃፍ ይዘት የሚገመገምበት መለኪያ ሁኖ አገልግሏል። ጥናቱ የተወሰኑ ሰነዶችን በሚያተኩርበት ባህሪ ምክንያት፣ በቃለ መጠይቅ የሚደረግላቸው ወይም ጥናት የሚደረግላቸው ግለሰቦችን ያቀፈ የተጠኚ ናሙና የለም። ለመማሪያ መፅሃፉ እና ለመርሃትምህርት፣ ጥቅም ላይ የዋለው የናሙና ዘዴ የዓላማ ናሙና ዘዴ ነው። ጥናቱ አጠቃላይ የ9ኛ ክፍል አማርኛ ቋንቋ የተማሪ የመማሪያ መፅሃፍ (2015 ዓ.ም እትም) እና አጠቃላይ የ9ኛ ክፍል አማርኛ ቋንቋ መርሃትምህርትን ለመተንተን ያለመ በመሆኑ፣ በእነዚህ ሰነዶች ውስጥ ያለው እያንዳንዱ ክፍል፣ ምእራፍ፣ ትምህርት እና የመማር ውጤት በትንተናው ውስጥ ተካቷል።

3.3. የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያዎች

በመጣጣም ላይ መረጃን ስልታዊ በሆነ መንገድ ለመሰብሰብ፣ ሁለት ዋና የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያዎች ይዘጋጃሉ እና ጥቅም ላይ ውለዋል። እነዚህም የይዘት ትንተና የማረጋገጫ መዘርዝር(ለአሃዛዊ መረጃዎች) እና የይዘት ትንተና ሩብሪክ/ማትሪክስ(Rubric/Matrix) (ለዓይነታዊ መረጃዎች) ናቸው። የመማሪያ መፅሃፉ እና መርሃትምህርት የተወሰኑ አካላት መካከል ያለውን የመጣጣም መኖር፣ አለመኖር እና መጠን በስልታዊ መንገድ ለመለካት የይዘት ትንተና የማረጋገጫ ዝርዝር ተዘጋጅቷል። ይህ የማረጋገጫ ዝርዝር የ9ኛ ክፍል አማርኛ ቋንቋ መርሃትምህርት ቁልፍ ክፍሎችን መሰረት በማድረግ ተዘጋጅቷል። እነዚህም የሚከተሉት ናቸው።

- የመማር ውጤቶች/ብቃቶች፡- በመርሃትምህርት ውስጥ ያለው እያንዳንዱ የተወሰነ የመማር ውጤት ዘርዝሯል።
- የይዘት ቦታዎች/ርእሶች፡- በመርሃትምህርት ውስጥ የተዘረዘሩ ቁልፍ የይዘት ቦታዎች ወይም ርእሶች ለይተዋል።
- ክህሎቶች (ለምሳሌ ማዳመጥ፣ መናገር፣ ማንበብ፣ መፃፍ፣ ሰዋስው፣ የቃላት)፡- የሚዳብሩ የተወሰኑ የቋንቋ ክህሎቶች ተገልፀዋል።
- የምዘና ዘዴዎች/ተግባራት፡- በመርሃትምህርት የተጠቆሙ የተግባራት ወይም የምዘና ዓይነቶች ተመዝግበዋል። ለእያንዳንዱ የመርሃትምህርት አካል፣ የማረጋገጫ ዝርዝሩ

በመማሪያ መፅሃፉ ውስጥ መኖር እና ኣቀራረብ ለመጠቆም ምድቦች ተሰርተዋል (ለምሳሌ "ሙሉ በሙሉ የተሸፈነ፣" "በከፊል የተሸፈነ፣" "ያልተሸፈነ፣" "የተሸፈነውን ያለፈ፣" "ያልተጣጣመ")። የመጣጣምን ደረጃ ለመለካት የቁጥር መለኪያ (ለምሳሌ 1-5) ጥቅም ላይ ውሏል።

የመማሪያ መፅሃፍ ይዘት ጥልቀትን፣ ትክክለኛነትን፣ ተገቢነትን እና ተስማሚነትን ከመርሃትምህርት ጋር በተያያዘ የጥራት ግምገማ ለማቅረብ የይዘት ትንተና ሩብሪክ ተዘጋጅቷል። ይህ ሩብሪክ ከቀላል የመኖር ወይም የኣለመኖር በላይ ለሆነ የበለጠ ዝርዝር ግምገማ አስችሏል። ለሩብሪክ መመዘኛዎች የሚከተሉትን ያካተቱ ናቸው።

- ፅንሰሃሳባዊ ትክክለኛነት፡- የመማሪያ መፅሃፉ በመርሃትምህርት ውስጥ የተዘረዘሩ ፅንሰሃሳቦችን ምን ያህል በትክክል ያቀርባል።
- የሽፋን ጥልቀት፡- የመማሪያ መፅሃፉ ርእሶችን በመርሃትምህርት በተጠቆመው በቂ ጥልቀት ይሸፍናል ወይ?
- ከመማር ውጤቶች ጋር ተዛማጅነት፡- የመማሪያ መፅሃፍ ተግባራት እና ይዘት የተወሰኑ የመርሃትምህርት የመማር ውጤቶችን ለማሳካት ምን ያህል ኣስተዋፅኦ ያደርጋሉ።
- ዘዴያዊ ተገቢነት፡- በመማሪያ መፅሃፉ ውስጥ ያሉት ትምህርታዊ ኣቀራረቦች በመርሃትምህርት በተዘዋዋሪ ከተጠቆሙት ኣጠቃላይ የማስተማር-መማር መርሆዎች ጋር ይጣጣማሉ ወይ?
- ባህላዊ እና ኣውድ ተዛማጅነት፡- ይዘቱ የኢትዮጵያን/የትግራይን ኣውድ እና ባህላዊ እሴቶችን ምን ያህል በጥሩ ሁኔታ ያንፀባርቃል? ለመርሃትምህርት ዓላማዎች ተገቢ ከሆነ።

ሩብሪክ ገላጭ ምድቦችን (ለምሳሌ "በጣም የተጣጣመ፣" "በመጠኑ የተጣጣመ፣" "በደንብ ያልተጣጣመ፣" "የማይተገበር") ተጠቅሟል። ለዝርዝር የጥራት ኣስተያየቶች እና ምልከታዎች ቦታ ሰጥቷል።

3.4. የመረጃ መሰብሰብ ሂደቶች

የመረጃ መሰብሰብ በሚከተለው መልኩ ስልታዊ በሆነ መንገድ ተካሂዷል።

1. **የመርሃትምህርት ሙሉ ግንዛቤ፡-** ኣጥኚዋ በመጀመሪያ የ9ኛ ክፍል ኣማርኛ ቋንቋ መርሃትምህርትን በጥንቃቄ ኣንብባ ተረድታለች። ሁሉንም የመማር ውጤቶች፣ የይዘት ቦታዎች፣ ክህሎቶች እና የምዘና መመሪያዎችን ለይታለች።
2. **የመሳሪያ ዝግጅት፡-** በመርሃትምህርት ላይ ተመስርቶ የይዘት ትንተና የማረጋገጫ ዝርዝር እና ሩብሪክ ተዘጋጅተዋል፤ ተሻሽለዋል።
3. **የመጀመሪያ የመማሪያ መፅሃፍ ግምገማ፡-** ኣጥኚዋ ከዚያ በኋላ የ9ኛ ክፍል ኣማርኛ ቋንቋ የተማሪ የመማሪያ መፅሃፍ (2015 ዓ.ም እትም) ኣወቃቀሩን፣ ምእራፎችን፣ ትምህርቶችን፣ ተግባራትን እና ኣጠቃላይ ይዘቱን ለመተዋወቅ የመጀመሪያ ኣጠቃላይ ግምገማ ኣካሂዳለች።
4. **ስልታዊ ኮድ መስጠት እና ትንተና፡-** የይዘት ትንተና የማረጋገጫ ዝርዝርን በመጠቀም፣ ኣጥኚዋ የመማሪያ መፅሃፉን እያንዳንዱን ክፍል፣ ምእራፍ እና

5. ትምህርት በስልታዊ መንገድ ኣከናውናለች። በመርሃትምህርት ውስጥ ለተለየው ለእያንዳንዱ ኣካል፣ በመማሪያ መፅሃፉ ውስጥ መገኘቱ እና ሽፋኑ በቁጥር ተመዝግቧል። ለምሳሌ፣ ለኣንድ የተወሰነ የመማር ውጤት፣ በመማሪያ መፅሃፉ ውስጥ ያሉት ተጓዳኝ ክፍሎች/ገፆች ተለይተው የሽፋን ደረጃው በቁጥር ተለክተዋል።
6. **ጥልቅ የጥራት ትንተና፡-** በተመሳሳይ ጊዜ፣ ወይም ከቁጥር ኮድ ማድረግ በኋላ፣ ኣጥኚዋ የመጣጣምን ጥራት እና ባህሪ በጥልቀት ለመመርመር የይዘት ትንተና ሩብሪክን ይተገበራለች። ፅንሰሃሳባዊ ትክክለኛነትን፣ ጥልቀትን፣ ተገቢነትን እና ዘዴያዊ ተገቢነትን በተመለከተ የጥራት ውሳችን ለመደገፍ ዝርዝር ማስታወሻዎች፣ ምልከታዎች እና ምሳሌዎች ይመዘገባሉ።
7. **የመረጃ ማመሳከር፡-** በመረጃ የመሰብሰብ ሂደት በሙሉ፣ ኣጥኚዋ የኣሃዝ መረጃ (ለምሳሌ ዝቅተኛ የሽፋን ውጤት) በዓይነት ምልከታዎች (ለምሳሌ የይዘት ሽፋን ለምን ዝቅተኛ እንደሆነ ወይም የትኞቹ ገፅታዎች እንደጎደሉ) የበለጠ ሊብራራ የሚችልባቸውን ሁኔታዎች ይፈልጋል።

3.5. የመረጃ ትንተና ዘዴ

በዘሃዝ የማረጋገጫ ዝርዝር እና በዓይነት የተሰበሰበው መረጃ ተገቢ ዘዴዎችን በመጠቀም ተተንትኗል። የኣሃዛዊ መረጃ ትንተና ከማረጋገጫ ዝርዝሩ የተሰበሰበው የቁጥር መረጃ ገላጭ ስታቲስቲክስን በመጠቀም ተተንትኗል። ይህ የሚከተሉትን ያካትታል።

- **ድግግሞሾች እና መቶኛዎች፡-** በመማሪያ መፅሃፉ ውስጥ የተሸፈኑ፣ በከፊል የተሸፈኑ ወይም ያልተሸፈኑ የመርሃትምህርት ኣካላት መጠን ማሳየት።
- **ኣማካዮች እና መደበኛ ልዩነቶች፡-** ለተለያዩ ምድቦች ኣማካይ የመጣጣም ደረጃን መግለፅ (ለምሳሌ ለሰዋስው ርእሶች ኣማካይ የሽፋን ውጤት ከየንባብ ክህሎቶች)።
- **ሰንጠረዦች** ግኝቶችን በምስል ለማሳየት፣ በመጣጣም ውስጥ ያሉ ኣካሄዶችን እና ኣዝማሚያዎችን ለመለየት ቀላል ኣድርጎታል።

የዓይነታዊ መረጃ ትንተና ከሩብሪክ እና ዝርዝር ምልከታዎች የተገኘው የጥራት መረጃ ጭብጥ ትንተናን በመጠቀም ተተንትኗል። ይህ የሚከተሉትን ያካትታል።

1. **መተዋወቅ፡-** ዓይነታዊ ማስታወሻዎችን እና ምልከታዎችን በማንበብ እና እንደገና በማንበብ የመረጃውን ጥልቅ ግንዛቤ ማግኘት።
2. **ኮድ ማድረግ፡-** በመረጃው ውስጥ የሚደጋገሙ ሃሳቦችን፣ ፅንሰሃሳቦችን እና ኣካሂዶችን መለየት። ይህ ለተወሰኑ የፅሁፍ ክፍሎች የመጀመሪያ ኮዶችን መመደብን ያካትታል።
3. **ጭብጦችን ማመንጨት፡-** ተመሳሳይ ኮዶችን ወደ ሰፊ፣ ኣጠቃላይ ጭብጦች መቦደን፣ ይህም የመጣጣም ወይም ኣለመጣጣም ጉልህ ገፅታዎችን ይወክላል።
4. **ጭብጦችን መገምገም፡-** ጭብጦቹ የተቀመጠውን መረጃ እና ኣጠቃላይ የመረጃ ስብስቡን በትክክል እንደሚያንፀባርቁ ማረጋገጥ።

5. **ጭብጦችን መግለፅ እና መሰየም፡-** ለእያንዳንዱ ጭብጥ ግልፅ ትርጓሜዎችን እና ስሞችን ማዘጋጀት፣ ብዙውን ጊዜ ከመረጃው በሚደግፉ ምሳሌዎች።
6. **ሪፖርቱን ማዘጋጀት፡-** ጭብጦቹን የምርምር ጥያቄዎችን በሚመልስ ወጥነት ባለው ትረካ ውስጥ ማዋሃድ፣ ከመማሪያ መፅሃፉ እና መርሃትምህርት በቀጥታ በሚገኙ ጥቅሶች እና የተወሰኑ ምሳሌዎች የተደገፈ።

ምእራፍ አራት፡- የመረጃ ትንተና

4.1. መግቢያ

ይህ ምእራፍ በምእራፍ ሶስት ላይ በተገለፀው ዘዴ መሰረት በ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ ተማሪዎች የመማሪያ መፅሃፍ እና በአገራዊ መርሃ ትምህርት ላይ ስልታዊ ትንተና በማድረግ የተገኙ ውጤቶችን ያቀርባል። ውጤቶቹ በሁለት ዋና ዋና ክፍሎች ቀርበዋል። ይህም 1) መጠናዊ ግኝቶች፡- በይዘት ትንተና ማረጋገጫ ዝርዝር ላይ የተመሰረተውን ስታቲስቲካዊ መጣጣም በዝርዝር የሚያቀርብ እና 2) አይነታዊ ግኝቶች፡- ከይዘት ትንተና መስፈርቶች የተገኘውን የመጣጣምን ባህሪ በጥልቀት እና በየርእሰ ጉዳዩ የሚያብራራ ነው።

4.2. መጠናዊ ግኝቶች

ይህ ክፍል በ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ የተማሪዎች የመማሪያ መፅሃፍ ውስጥ የመርሃ ትምህርት ክፍሎች መኖር፣ ስፋት እና የአይነት ሽፋንን በተመለከተ ስታቲስቲካዊ መረጃዎችን ያቀርባል። ትንተናው በመርሃ ትምህርቱ ቁልፍ ክፍሎች ዙሪያ የተዋቀረ ነው። እነዚህም የመማር ውጤቶች፣ የይዘት ርእሶች እና የቋንቋ ችሎታዎች ናቸው።

4.2.1. በመማሪያ መፅሃፍ ውስጥ የመርሃ ትምህርቱ የመማር ውጤቶች አጠቃላይ ሽፋን

የሽፋን ደረጃ የመማር ውጤቶች ብዛት መቶኛ (%)		
ሙሉ በሙሉ የተሸፈነ፡-		
በማዳመጥ ውስጥ፣	20	100%
በማንበብ ውስጥ፣	20	100%
በመፃፍ ውስጥ፣	20	100%

በሰዋስው ውስጥ	20	100%
በከፊል የተሸፈነ፡- በመናገር ውስጥ	10	50%
ያልተሸፈነ	0	0%
ከመጠን በላይ የተሸፈነ፡- በቃላት ውስጥ	30	150%
ጠቅላላ	120	100%

ሰንጠረዥ 4.1፡ በመማሪያ መፅሃፍ ውስጥ የመርሃ ትምህርቱ የመማር ውጤቶች አጠቃላይ ሽፋን

በሰንጠረዥ 4.1 ያለው መረጃ የሚያሳየው በመርሃ ትምህርት የሚገኙ አብዛኞቹ የመማር ውጤቶች በመማሪያ መፅሃፉ ውስጥ የተሸፈኑ መሆናቸውን ነው። ለምሳሌ ከማዳመጥ፣ ከማንበብ፣ ከመፃፍ፣ ከቃላት እና ከሰዋስው ጋር የተያያዙ የመማር ውጤቶች ሙሉ በሙሉ የተሸፈኑ ናቸው። ሙሉ በሙሉ የተዘለለ የመማር ውጤት የሌለ ሲሆን ከቃላተ ጋር የተያያዙት የመማር ውጤቶች ከሌሎቹ በበለጠ ሰፋ ብለው መቅረባቸውን ያሳያል። በሌላ በኩል ከመናገር ጋር የተያያዙ የመማር ውጤቶች ከሌሎቹ በተለየ በመርሃ ትምህርቱና በመፅሃፉ የመማር ውጤቶች ዝርዝር ያነሰ(50%) ሽፋን እንደተሰጣቸው መመልከት ይቻላል። በመሆኑም ጠቅለል ተደርጎ ሲታይ፤ የቃላት ትምህርት ከሚጠበቀው በላይ(150%) የተሸፈነ ሲሆን የመናገር ትምህርት ከሚጠበቀው በታች(50%) ተሸፍኗል።

ሙሉ በሙሉ ያልተሸፈነ ትምህርት የለም(0%)።

4.2.2. በመማሪያ መፅሃፍ ውስጥ የመርሃ ትምህርቱ የይዘት ርእሶች መጣጣም

የይዘት ርእሶች	ብዛት (የ10ሩ ምእራፎች ድምር)	መቶኛ
ማዳመጥ	10	100%
መናገር	10	100%
ማንበብ	10	100%
መፃፍ	10	100%
ቃላት	10	100%
ሰዋስው	10	100%
ስነፅሁፍ	2	20%

ሰንጠረዥ 4.2፡ በመማሪያ መፅሃፍ ውስጥ የመርሃ ትምህርቱ የይዘት ርእሶች አጠቃላይ ሽፋን

ሰንጠረዥ 4.2፡ በመመሪያ መፅሃፉ ውስጥ ያሉ የይዘት ርእሶች የሽፋን መጠንን በማሳየት ከመርሃ ትምህርቱ ይዘት ርእሶች የሽፋን መጠን ጋር ምን ያህል እንደተጣጣሙ ያለመክታል። በመሆኑም ሰንጠረዡ በተለያዩ የይዘት ርእሶች ላይ የሽፋን ልዩነት መኖሩን አሳይቷል። ከላይ በሰንጠረዡ እንደተመለከተው ማዳመጥ፣ መናገር፣ ማንበብ፣ መፃፍ፣ ቃላት እና ሰዋስው በመርሃ ትምህርቱ በቀረበው መጠን በእያንዳ ምእራፍ ላይ የቀረቡ(የመናገር

ሽፋን በሰንጠረዝ 4.1 ላይ በቀረበው መሰረት ውስንነት ቢኖረውም)ሲሆን ስነፅሁፍን የተመለከተው የይዘት ርእስ በምእራፍ ስምንት እና ምእራፍ ዘጠኝ ላይ ብቻ የተገኘ

በመሆኑ 20% ብቻ የሸፈነ በመሆኑ የመጣጣም ችግር ጎልቶ ታይቷል። በመሆኑን አብዛኞቹ የይዘት ርእሶች ተሸፍነዋል፤ ያልተሸፈነ የይዘት ርእስ የለም፤ ነገር ግን ስነፅሁፍ የሚለው የይዘት ርእስ በተገቢው መጠን ያልተሸፈነ መሆኑን ከሰንጠረዡ መረዳት ይቻላል።

4.2.3. በመማሪያ መፅሃፍ ውስጥ የመርሃ ትምህርቱ የቋንቋ ችሎታዎች ሽፋን

የ9ኛ ክፍል አማርኛ ቋንቋ መርሃ ትምህርት የተዋሃዱ የቋንቋ ችሎታዎችን እድገት ለማጉላት ጥረት ያደርጋል። በመሆኑም ሰንጠረዥ 4.3 መማሪያ መፅሃፉ እነዚህን አራቱን ዋና ዋና ችሎታዎች መጠን ምን ያህል እንደሆነ ያሳያል።

በመማሪያ መፅሃፍ ውስጥ የመርሃ ትምህርቱ የቋንቋ ችሎታዎች ሽፋን(%)		
ሙሉ በሙሉ የተሸፈኑ፡-		
ማዳመጥ	20	100%
ማንበብ	20	100%
መፃፍ	20	100%
በከፊል የተሸፈኑ፡- መናገር	10	50%
ሙሉ በሙሉ ያልተሸፈኑ፡- የለም	0	0%

ሰንጠረዥ 4.3፡ በመማሪያ መፅሃፍ ውስጥ የመርሃ ትምህርቱ የቋንቋ ዋና ችሎታዎች ሽፋን

በሰንጠረዥ 4.3 ላይ እንደተገለፀው፣ የማዳመጥ፣ የማንበብ እና የመፃፍ ችሎታዎች በአጠቃላይ ከመርሃ ትምህርቱ አንፃር የሚጠበቀውን ሽፋን በማሟላት ረገድ የተሻለ መጣጣም አሳይተዋል። በአንፃሩ የመናገር ችሎታ ጉልህ በሆነ ሁኔታ በከፊል የተሸፈነ መሆኑን ያሳያል። ያም ሆኑ ሰንጠረዡ ሙሉ በሙሉ ያልተሸፈነ ወይም የተዘለለ ችሎታ መኖሩን አያሳይም። በመሆኑም በመናገር ችሎታ ላይ ከታየው ክፍተት አኳያ ይህም በመማሪያ መፅሃፉ ውስጥ በችሎታ እድገት ላይ ሊኖር የሚችለውን አለመመጣጠን ያሳያል።

4.2.4. የግምገማ ዘዴዎች/ተግባራት መጣጣም

ከይዘት ወይም ርእሶች እና ከቋንቋ ችሎታዎች በተጨማሪ መርሃ ትምህርቱ የተወሰኑ የትምህርት አቀራረቦችን እና የግምገማ አይነቶችን ሊጠቁም ይችላል። መጠናዊው ማረጋገጫ ዝርዝር በይዘት ላይ ያተኮረ ቢሆንም፣ እዚህ ላይ መርሃ ትምህርቱ የተጠቆሙት
የተግባር አይነቶች/ዘዴዎች በመማሪያ መፅሃፉ ውስጥ መኖራቸውን ለማሳየት ሰንጠረዥ 4.4 እንመልከት።

የይዘት ርእሶች	የተግባር/ዘዴ አይነቶች	ማብራሪያ
ማዳመጥ	የግል፣ የቡድን	የቡድን አልፎ አልፎ
መናገር	የግል፣ የቡድን፣ ፕሮጀክት	የቡድንና ፕሮጀክት አልፎ አልፎ
ማንበብ	የግል፣ የቡድን	የቡድን አልፎ አልፎ
መፃፍ	የግል	የቡድን/ፕሮጀክት የለም
ቃላት	በግል	የቡድን/ፕሮጀክት የለም
ሰዋስው	በግል	የቡድን/ፕሮጀክት የለም
ስነፅሁፍ	በግል	የቡድን/ፕሮጀክት የለም

ሰንጠረዥ 4.4፡ በመማሪያ መፅሃፍ ውስጥ የተካተቱ በመርሃ ትምህርቱ የተጠቀሱ ዘዴዎች/ተግባራት ሽፋን

ሰንጠረዥ 4.4 እንደሚያመለክተው ተግባራት በዋናነት የተከናወኑት ወይም በመማሪያ መፅሃፉ ውስጥ የሰፈሩት ተማሪዎች በግል እንዲያከናውናቸው ተደርጎ ነው። ከማዳመጥ፣ ከመናገር እና ከማንበብ ጋር በተያያዙ ይዘቶች ስር አልፎ አልፎ ከቀረቡ የቡድን ተግባራት እና አንድ ሁለት የመናገር የፕሮጀክት ተግባራት በስተቀር ሌሎቹ ተግባራት በግል እንዲከናወኑ ተደርገው የተዘጋጁ ናቸው። በመሆኑም በመርሃ ትምህርቱ ከቀረቡ ተግባራት/ዘዴዎች አኳያ በመማሪያ መፅሃፉ በስፋት የቀረቡት በግል ተግባራት በመሆናቸው የመጣጣም ችግር መኖሩን ሰንጠረዡ ያመለክታል።

4.3. አይነታዊ ግኝቶች

ይህ ክፍል የይዘት ትንተና መስፈርቶችን በመጠቀም ከጥልቅ አይነታዊ ትንተና የተገኙ ገፅታዎችን ያቀርባል። እነዚህ ገፅታዎች የመማሪያ መፅሃፉ ከስርዓተ ትምህርቱ ጋር እንዴት እንደሚጣጣም፣ ፅንሰሃሳባዊ ትክክለኛነት፣ የሽፋን ጥልቀት፣ ተዛማጅነት እና ዘዴያዊ/የተግባራት ተገቢነት ያሉ ገፅታዎችን በመዳሰስ የተሻለ ግንዛቤ ይሰጣሉ።

4.3.1. ፅንሰሃሳባዊ ትክክለኛነትና የእውነታዎች ወጥነት

በመማሪያ መፅሃፍ ውስጥ የቀረቡት ፅንሰሃሳቦች፣ ህጎች (በተለይ ሰዋስው) እና እውነታዎች ትክክለኛ እና ከስርዓተ ትምህርቱ በተዘዋዋሪ ወይም በግልፅ ከተቀመጡት መስፈርቶች ጋር ወጥነት ያላቸው ናቸው። ለምሳሌ በመርሃ ትምህርት እና በመማሪያ መፅሃፉ የየምእራፉ መነሻ ላይ የቀረቡ ተጠባቂ ውጤቶች ከሞላ ጎደል በተማሪው መፅሃፍ በይዘትና በተገባር ተማሪዎቹ ሊሳተፉባቸው እንዲችሉ ለማደረግ ጥረት የተደረገ መሆኑን ያሳያል።

በሌላም በኩል የመማሪያ መፅሃፉ በዋና ዋና የቋንቋ ክሂሎች፣ የሰዋስው እና የቃላት ፍቺዎች በከፍተኛ ሁኔታ የፅንሰሃሳባዊ ትክክለኛነት ያሳያል። ይሁን እንጂ፣ ጥቃቅን አለመጣጣሞች አልፎ አልፎ መመልከት ይቻላል። በዋናነት ለመናገር ክሂል በመርሃ ትምህርቱ እና በተማሪው መፅሃፍ የተጠበቂ ውጤቶች መጠን እና በተማሪው መፅሃፍ በያንዳንዱ ምእራፍ ውስጥ የተዘጋጁት ተግባራት ነጠላ ናቸው። ከዚያም በላይ በአብዛኛው በቤት ስራ መልክ እንዲሰሩ የታሰቡ እና በሚቀጥለው ቀን ሲመጡ በግላቸው በቃል

የሚያቀርቡበት ነው። ይህ ደግሞ ለእያንዳንዱ ተማሪ የሚበቃ ጊዜ እንደሌለ ታሳቢ ያደረገ መሆኑን ያሳያል። ስለዚህ የአንድ ወይም የሁለት ተማሪዎችን ተግባር ብቻ በማዳመጥ የሚታለፍ መሆኑ ግልፅ ነው። ከዚህ አኳያ አለመጣጣም ይታያል።
በሌላ በኩል አንዳንድ ተጨባጭ ሁኔታዎች በተገቢው መንገድ በበቂ ሁኔታ አለመጣጣማቸውን ማስተዋል ይቻላል። ለምሳሌ የሰዋስው እና የቃላት ትምህርቶችን በተመለከተ ነጠላ ምሳሌዎችን በቻ በመስጠት ያለበቂ ፅንሰሃሳባዊ ማብራሪያ ወይም ማስታወሻ የቀረበ መሆኑ የግልፅነት ችግርና የይዘት ክብደት ሊፈጥር የሚችል ከመሆኑም በላይ የሚጠበቁ የመማር ውጤቶች በተሳካ ሁኔታ እንዳይመዘገቡ አሉታዊ ተፅእኖ ሊፈጥር እንደሚችል መረዳት ይቸላል። ለዚህ ማሳያ የሚሆነው በተማሪው መፅሃፍ በመጀመሪያው ምእራፍ የቃላት እና የሰዋስው ትምህርቶች የቀረቡት በነጠላ ምሳሌዎች መሸኛነት ነው። ለመሳሌ በነጠላ ቁጥር የቀረቡ ቃላትን ወደ ብዙ ቁጥር እንዲቀይሩ ተፈልጎ የቀረበ ነው። ነገር ግን ነጠላ ቁጥ እና ብዙ ቁጥር ምን ማለት እንደሆነ፣ ብዙ ቁጥርን ለመፍጠር የሚያሰፈለጉ ቅጥያዎች ማንነትና አይነቶችን በተመከተ ውስን ማብራሪያ ወይም ማስታወሻ አልቀረበለትም። በተመሳሳይ ሁኔታ በዚሁ ምእራፍ የሰዋስም ክፍል ላይ ገላጭ እና ተገላጭን በተመለከተ በነጠላ ምሳሌ ብቻ ተግባርን እንዲሰሩ መደረጉ ከሚጠበቁ የመማር ውጤቶች ጋር አለተመጣጠኑም። ገላጭ እና ተገላጭ ማለት ምን ማለት ነው?

የትኞቹ የቃል ክፍሎች ገላጭ ወይም የገላጥ ጠባይ ኣላቸው የትኞቹስ ተገላጭ ናቸው? በሚል ለወደፊት ሊያሰራ በሚችል መልኩ ውስን ማብራሪያ ኣለመቅረቡ እንደ ኣንድ ችግር ሊነሳ የሚችል ጉዳይ ነው። ይሁን እንጂ ይህ ሁኔታ በሁሉም ምእራፎች ላይ የታየ ክፍተት ኣይደለም። ለምሳሌ ምእራፍ ሁለት ላይ ሰዋሰዋዊ መደብን በተመለከተ በቂ ማብራሪያ ቀርቧል።

4.3.2. የይዘት ሽፋን ጥልቀት እና ስፋት

በመርሃ ትምህርቱ እና በተማሪው መፅሃፍ መገቢያ ላይ የዚህ የትምህርት ደረጃ ትምህርት ተፈጥሯዊ የቋንቋ ለመዳ ሂደት መሰረት ኣራቱን የቋንቋ ችሎታዎችን፣ ቃላትን፣ ሰዋስውንና ስነፅሁፍን ለማስተማር የታለመ መሆኑን ተመላክቷል። እዚህም ላይ ከሞላ ጎደል ሁሉንም ይዘቶች ለመሸፈን ጥረት ተደርጓል። በመርሃ ትምህርቱ የተካተቱ ይዘቶች በተማሪው መፅሃፍ ላይ መካተታቸውን እና መርሃ ትምህርቱ እና በተማሪው መፅሃፍ መካከል መጣጣም እንዲኖር ማድረግ መቻሉን ማረጋገጥ ይቻላል። ይሁንና ቀደም ሲል መጠናዊ መረጃዎችን ለመተንተን በተሞከረበት ክፍል ለመጠቆም እንደተሞከረው በሚጠበቁት የመማር ውጤቶች እና ውጤቶቹን ላማረጋገጥ በቀረቡት የተግባራት መጠን ወይም ሽፋን መካከል ኣመመመጣጠን መኖሮን ማረጋገጥ ተችሏል። ለመሳሌ የመናገር ትምህርት በየምእራፉ በነጠላ ተግባር ብቻ የተሸፈነ በመሆኑ ከሌሎቹ ክሂሎች ያነሰ ወይም ያልተመጣጠነ ሽፋን እንዳለው ለማወቅ ተችሏል። የስነፅሁፍ ምህርት በተመለከተ ከኣስሩ ምእራፎች በሁለቱ ውስጥ ብቻ ማለትም ኣንድ ግጥም እና ኣንድ ስለ ልበለድ የቀረበው ይዘት በቻ መካተቱ በተመጣጠነ ሽፋን ኣለመቅረቡን ያመለክታል።

ከቃላት ትምህርት ኣኳያ ሲታይ ደግሞ በተማሪው መፅሃፍ ከቀረቡት የሁሉም ይዘቶች ተጠባቂ ውጤቶች መካከል ከነበረው የሽፋን መጠን ከፍ ባለ ሁኔታ የተሰጠው መሆኑን በቀላሉ መመልከት ይቻላል። ይህን ለማረጋገጥ በየምእራፉ ያለው የሽፋን መጠን መመልከት የሚቻል ሲሆን፤ ቀደም ሲል መጠናዊ መረጃዎች በቀረቡበት ክፍል ላይ ሰንጠረዥ 4.1 ላይ የቀረበውን መረጃ መመልከት የታሻለ ምስል ማግኘት ይቻላል።

4.3.3. የተግባራት እና የትምህርት ኣቀራረቦች ተገቢነት

ይህ ገፅታ የመማሪያ መፅሃፉ ተግባራት፣ ልምምዶች እና ኣጠቃላይ የትምህርት ኣወቃቀር የተወሰኑ የመማር ውጤቶችን እና የመርሃ ትምህርቱን ኣጠቃላይ የትምህርት ፍልስፍናዎች

ለማሳካት ምን ያህል ኣስተዋፅኦ እንደሚያበረክቱ ይመረምራል። በመሆኑም በመማሪያ መፅሃፉ ውስጥ የተካተቱት በርካታ ተግባራት ለመሰረታዊ የቋንቋ ችሎታዎች፣ በተለይም የንባብ ግንዛቤ እና መሰረታዊ የመፃፍ ተግባራት ጋር በቀጥታ ተዛማጅ ናቸው። ለምሳሌ፣ ኣንብቦ የመረዳት ጥያቄዎች እና የመፃፍ ተግባራትበስፋት በጠንካሬ ሁኔታ መቅረባቸውን በየምእራፉ መኖራቸው የንባብ ግንዛቤ የመፃፍ ችሎታቸው ከፍ እንዲል ቀጥተኛ ድጋፍ

ይኖራቸዋል። የመናገር ተግባራት በየምእራፉ ነጠላ ሆነው መቅረባቸው የንግግር ችሎታን ለማዳበር ያለቸው ኣሰተዋፅኦ ዝቅተኛ እንደሚሆን በቀላሉ መረዳት ይቻላል። ይህም ቀደም ሲል ኣሃዛዊ መረጃዎች በተተነተኑበት ክፍል የመናገር ክሂል ሽፋን ከሌሎቹ ኣኳያ ኣነስተኛ እንደሆነ ተመላክቷል።

በሌላ በኩል ተግባራቱ በጣም ተመሳሳይ እና ተደጋጋሚ መሆናቸው ተማሪዎች በተለያየ መንግድ የመማር እድላቸውን እንዳያሰፉ እንዳደደረጋቸው መገንዘብ ይቻላል። ለምሳሌ በቡድን የሚሰሩ ተግባራት እጅግ ውስን ናቸው። በመሆኑም ተማሪዎች እርስ በርስ ሊማማሩ የሚችሉበት ሁኔታ ውስን ነው። በሌላ በኩል የተግባራቱ ኣቀራረብ በኣብዛኛው ቀጥተኛ መልሶችን ለምሳሌ ኣንብበው የተረዱትን ወይም የተለያዩ ቃላትን ፍች ቀጥተኛ
ምላሽ በሚሰጡበት ኣግባብ የተዘጋጁ ናቸው። ስለዚህ ነገሮችን ኣብላልተው የማሰብ፣ ሃሳባቸውን በተለያየ መልክ የማቅረብ፣ በሃሳቦች ላይ ሂስ የመስጠት ችሎታዎችን ለማዳበር የሚያስችሉ ተግባራትን ለማሰራት የተደረገ ጥረት ስለመኖሩ ተገባራቱ ኣያመለክቱም። ለምሳሌ ቃላት የመሸምደድ እና ክፍት ቦታዎችን የመሙላት ልምምዶች ላይ ጉልህ የሆነ ጥገኝነት ኣለ፣ ይህም በመርሃ ትምህርቱ ውስጥ ባለው የተዘዋዋሪ ኣፅንዖት ለምሳሌ ንቁ ትምህርት፣ የቡድን ውይይት እና የፈጠራ ኣገላለፅ ጋር ሙሉ በሙሉ ላይጣጣም ይችላል። የማዳመጥ እና የመናገር ተግባራት ውህደት ብዙውን ጊዜ ለምሳሌ በቀላል ድግግሞሽ ወይም በኣጭር የጥያቄና መልስ የተገደበ ነው፣ የበለጠ ትክክለኛ የመግባቢያ ሁኔታዎች ይጎድለዋል።

4.3.4. ባህላዊ እና ኣውዳዊ ተገቢነት

ይህ ገፅታ የመማሪያ መፅሃፉ የኢትዮጵያን ባህላዊ ኣውዶች፣ እሴቶች እና ከእውነተኛው ዓለም ጋር ያለውን ተዛማጅነት ምን ያህል በጥሩ ሁኔታ እንደሚያካትት ይመረምራል። ይህም ብሔራዊ ማንነትን እና የቋንቋውን ተግባራዊ ኣተገባበር ለማሳደግ በብሔራዊ መርሃ

ትምህርቶች ውስጥ ብዙውን ጊዜ ኣፅንዖት ይሰጣል። ስለሆነም የመማሪያ መፅሃፉ ከኢትዮጵያ ባህል የተወሰዱ በርካታ ፅሁፎችን እና ምሳሌዎችን ያካትታል፣ ለምሳሌ የህዝብ ተረቶች፣

ምሳሌዎች እና ታሪካዊ ሰዎችን ያቀርባል። ታሪካዊ ሰዎቹ በኣጋጣሚ በየምእራፉ በሉ ምንባቦች የሚከኙ ሲሆኑ ሆን ተብሎ የኣንዱን ክልል ህዝቦችን ወይም የኣንድ ቋንቋ ተናጋሪዎችን ወይም ኣንዱን ባህል የማጉላት እና ሌላውን ችላ የማለት ሁኔታ ኣልተስተዋለም። በሌላም በኩል በተለይ በትግራይ ክልል ተማሪዎች ስነልቡናዊ ሁኔታ ጋር የሚጋጭ ምንም ኣይነት ባህላዊ እና ሃይማኖታዊ ተቃርኖ ኣልታየም። ከዚህ ኣኳያ ጥሩ የሚባል መሆኑን ማረጋገጥ ይቻላል።

ይሁን እንጂ፣ በመጀመሪያው ምእራፍ የቀረበው ከኣፋር ህዝብ ጋር የተያያዘ ምንባብ መቅረቡ የሌላውን ባህል ካለማንፀባረቅ ጋር ለማያያዝ ያሚያስችል መነሻ ተደርጎ ሊወሰድ የሚችልበት ኣጋጣሚ ሊኖር ይችላል። ይሁን እንጂ ይህ እንደድክመት ሊወሰድ የሚችል ኣይደለም። ምክንያቱም ኣንደኛ የሁሉንም ህዝቦች ባህልን በኣንድ መፅሃፍ ውስጥ ማካተት ኣይቻል። መሆን የሚችለው በተለያየ የትምህርት ደረጃ እያንዳንዱን ባህል ለማካተት ጥረት ማድረግ ነው። ሁለተኛ በኣንድ መፅሃፍ ውስት የሚካተቱ ጉዳዮች ባህላዊ ጉዳዮች ብቻ ኣይደሉም። ስለዚህ ከባህል ጋር የተያያዘ ችግር የለም ብሎ ማጠቃለል ይቻለል።

4.4. የቁልፍ ግኝቶች ማጠቃለያ

በማጠቃለያው፣ መጠናዊው ትንተና የሚያሳየው ለምሳሌ በመማር ውጤቶች እና እንደ ሰዋስው እና ንባብ ያሉ ዋና ዋና የይዘት ቦታዎች ኣጠቃላይ ሽፋን ኣንፃር መካከለኛ እስከ ከፍተኛ የሆነ መጣጣም መኖሩን መረጋገጥ ተችሏል። ይሁን እንጂ፣ እንደ ስነፅሁፍና የመናገር ችሎታ ያሉ የተወሰኑ ቦታዎች የሚታዩ ክፍተቶች ወይም ከፊል ሽፋን ያሳያሉ። በጥራት ደረጃ፣ የፅንሰሃሳባዊ ትክክለኛነት በኣጠቃላይ ጥሩ ቢሆንም፣ የመማሪያ መፅሃፉ ብዙውን ጊዜ በኣንዳንድ ርእሰ ጉዳዮች ላይ ለምሳሌ በስነፅሁፍ እና በንግግር ችሎታ ላይ ጥልቀት የለውም እና በመርሃ ትምህርቱ እንደታሰበው የተመጣጠነና የተዋሃደ ኣለመሆኑን ለማረጋገጥ ተችሏል። የተገባራት ተመሳሰይነትና የኣማራጭ እጥረት መኖሩንም ለማስተዋል ተችሏል።

ምዕራፍ አምስት፡- ማጠቃለያ፣ መደምደሚያና ምክረ ሀሳቦች

5.1. ማጠቃለያ

የዚህ ጥናት ዋና ዓላማ በ2015 ዓ.ም የተዘጋጀው የ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ የተማሪ መፅሃፍ ከ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ መርሃ ትምህርት (Syllabus) ጋር ያለውን ተዛምዶ (Alignment) መፈተሽ ነበር። ጥናቱ የተካሄደው የሰነድ ፍተሻ (Document Analysis) ዘዴን በመጠቀም ሲሆን፣ የመጠይቅ ማረጋገጫ ዝርዝር (Checklist) እና የይዘት ትንተና

ሩብሪክ በመጠቀም መጠናዊ እና አይነታዊ መረጃዎች ተሰብስበው ተተንትነዋል። በትንተናው ሂደት የተገኙ ዋና ዋና ግኝቶች እንደሚከተለው ተጠቃለዋል።

- **የመማር ውጤቶች ሽፋን፡-** አብዛኛዎቹ በመርሃ ትምህርቱ የተቀመጡ የመማር ውጤቶች በተማሪው መፅሃፍ ውስጥ ተካተዋል። በተለይም ከማዳመጥ፣ ከማንበብ፣ ከመፃፍ፣ ከቃላት እና ከሰዋስው ጋር የተያያዙ ይዘቶች ከመርሃ ትምህርቱ ጋር ከፍተኛ የሆነ (እስከ 100%) መጣጣም አሳይተዋል።
- **የይዘት ክፍተት (የመናገር እና ስነፅሁፍ)፡-** ምንም እንኳን አብዛኞቹ ክህሎቶች ቢሸፈኑም፣ የመናገር (Speaking) ክህሎት እና የስነፅሁፍ (Literature) ይዘቶች ከሌሎች ጋር ሲነፃፀሩ ዝቅተኛ ሽፋን አላቸው። የመናገር ክህሎት በከፊል (50%) ብቻ የተሸፈነ ሲሆን፣ የስነፅሁፍ ይዘት ደግሞ በአስሩ ምዕራፎች ውስጥ በሁለት ምዕራፎች ብቻ (20%) ተካቶ ተገኝቷል።
- **የተግባራት እና የማስተማር ዘዴዎች፡-** መርሃ ትምህርቱ ተማሪን ያማከለ እና የቡድን ስራን የሚያበረታታ አቅጣጫ ቢኖረውም፣ በተማሪው መፅሃፍ ውስጥ የቀረቡት ተግባራት ግን በአብዛኛው "በግል" የሚሰሩ ሆነው ተገኝተዋል። በቡድን የሚሰሩ ተግባራት እና የፕሮጀክት ስራዎች እጅግ በጣም ውስን ናቸው።
- **የይዘት ጥልቀት፡-** የቃላት እና የሰዋስው ትምህርቶች ሽፋን ሰፊ ቢሆንም፣ አቀራረባቸው ላይ የጥልቀት ችግር ታይቷል። ሰዋስዋዊ ህጎች እና የቃላት ፍቺዎች በቂ ማብራሪያ እና ማስታወሻ ሳይሰጥባቸው በነጠላ ምሳሌዎች ብቻ እንዲሰሩ ተደርገው ቀርበዋል።
- **ባህላዊ እና አውዳዊ ተገቢነት፡-** መፅሃፉ የኢትዮጵያን የተለያዩ ባህሎች እና እሴቶች በማካተት ረገድ አዎንታዊ ጎን አለው። ምንም እንኳን አንዳንድ ክልላዊ

- ውክልናዎች ላይ ውስንነቶች ሊኖሩ ቢችሉም፣ አጠቃላይ ይዘቱ ከተማሪዎች አውድ እና ስነ-ልቦና ጋር የሚጋጭ ሆኖ አልተገኘም።

5.2. መደምደሚያ

በተደረገው የጥናት ትንተና እና በተገኙት ግኝቶች መሰረት የሚከተሉት ድምዳሜዎች ተወስደዋል።

1. **አጠቃላይ ተዛምዶ፡-** የ2015 ዓ.ም የ9ኛ ክፍል አማርኛ የተማሪ መፅሃፍ ከመርሃ ትምህርቱ ጋር በዋና ዋና የቋንቋ ክህሎቶች (ማንበብ፣ መፃፍ፣ ማዳመጥ) እና በሰዋስው ይዘቶች ረገድ ጠንካራ የሆነ ተዛምዶ አለው። መፅሃፉ የመርሃ ትምህርቱን መሰረታዊ ዓላማዎች ለማሳካት የሚያስችል አቅም አለው።
2. **የተመጣጠነ ክህሎት እድገት ክፍተት፡-** መፅሃፉ ለአራቱም የቋንቋ ክህሎቶች እኩል ትኩረት ከመስጠት ይልቅ፣ ለንባብ እና ለፅህፈት ያደላ ነው። የተማሪዎችን የመናገር/የመግባባት ክህሎት ለማዳበር የተሰጠው ትኩረት ከመርሃ ትምህርቱ አንፃር ሲታይ በቂ አይደለም። ይህም ተማሪዎች ቋንቋውን በተግባር ከመጠቀም ይልቅ በንድፈ ሀሳብ ደረጃ ብ ቻ እንዲያውቁት የማድረግ አሉታዊ ተፅእኖ ሊኖረው ይችላል።
3. **የትምህርት አቀራረብ አለመጣጣም፡-** በመርሃ ትምህርቱ የሚጠበቀው "ተግባቦታዊ የቋንቋ ትምህርት" (Communicative Language Teaching) እና በተማሪው መፅሃፍ ላይ የቀረቡት "ነጠላ እና ድግግሞሽ የበዛባቸው ተግባራት" (Repetitive and Individual Tasks) መካከል የጎላ ልዩነት አለ። ይህ ሁኔታ የመማር ማስተማሩን ሂደት አሰልቺ ሊያደርገው እና የተማሪዎችን በቡድን የመስራት ክህሎት ሊገድብ ይችላል።
4. **የስነፅሁፍ ይዘት ማነስ፡-** የስነፅሁፍ ትምህርት ለቋንቋ ውበት፣ ለባህል እና ለፈጠራ አስተሳሰብ እድገት ወሳኝ ቢሆንም፣ በመፅሃፉ ውስጥ የተሰጠው ሽፋን እጅግ ዝቅተኛ ነው። ይህ ተማሪዎች የቋንቋውን ኪነ-ጥበባዊ እሴት እንዳይረዱ እንቅፋት ይፈጥራል።
5. **የግብዓት እጥረት በሰዋስው እና ቃላት፡-** መፅሃፉ ሰዋስው እና ቃላትን ሲያቀርብ ተማሪዎች ራሳቸው ህጎቹን እንዲያወጡ (Inductive approach) ለማበረታታት ታስቦ ሊሆን ቢችልም፣ በቂ ማብራሪያ አለመኖሩ ግንዛቤን ከማስፋት ይልቅ ግራ መጋባትን ሊፈጥር እንደሚችል ተደምድሟል።

5.3. የጥናቱ አስተያየት

ከላይ በተቀመጡት ግኝቶች እና መደምደሚያዎች መሰረት፣ ለሚመለከታቸው አካላት የሚከተሉት ምክረ ሀሳቦች ቀርበዋል።

ሀ. ለስርዓተ ትምህርት አዘጋጆች እና መፅሃፍ ፀሃፊዎች፡-

- **የመናገር ክህሎትን ማጠናከር፡-** በቀጣይ የመፅሃፍ ማሻሻያዎች ላይ ተማሪዎች እርስ በርስ የሚወያዩባቸው፣ የሚከራከሩባቸው እና በቃል የሚሳተፉባቸው ተግባራት (Role-plays, Debates, Group Discussions) በብዛትና በጥራት ሊካተቱ ይገባል።
- **የስነፅሁፍ ይዘትን ማሳደግ፡-** የስነፅሁፍ (ልቦለድ፣ ግጥም፣ ተውኔት) ይዘቶች በሁሉም ምዕራፎች ውስጥ በተመጣጠነ መልኩ እንዲካተቱ ቢደረግ የተማሪዎችን የስነፅሁፍ ፍቅር እና የቋንቋ አጠቃቀም ለማሳደግ ይረዳል።
- **የቡድን ስራዎችን ማብዛት፡-** የመማር ማስተማር ዘዴው ከተግባቦታዊ የቋንቋ ትምህርት ጋር እንዲጣጣም፣ ከተናጠል ስራዎች ይልቅ ጥንድ እና የቡድን ስራዎች እንዲሁም የፕሮጀክት ስራዎች በመፅሃፉ ውስጥ ሊካተቱ ይገባል።
- **ማብራሪያዎችን ማካተት፡-** በተለይ ለሰዋስው ህጎች እና ለተወሳሰቡ የቃላት ትምህርቶች፣ ከምሳሌዎች በተጨማሪ አጠር ያሉ የማስታወሻ ማብራሪያዎች ወይም ማጠቃለያዎች በመፅሃፉ ውስጥ ቢካተቱ የተማሪዎችን ግንዛቤ ለማስፋት ይረዳል።

ለ. ለአማርኛ ቋንቋ መምህራን፡-

- **ክፍተቶችን መሙላት፡-** መምህራን በመፅሃፉ ላይ ያለውን የመናገር እና የስነፅሁፍ ይዘት እጥረት ለመሙላት፣ ተጨማሪ የንባብ ምንባቦችን እና የመነጋገሪያ ርዕሶችን ወደ ክፍል በማምጣት ማስተማር አለባቸው።
- **ዘዴን ማሻሻል፡-** መፅሃፉ ተግባራትን "በግል ስሩ" ቢልም፣ መምህራን እነዚህን ተግባራት ወደ "ጥንድ ወይም የቡድን" ውይይት በመቀየር የተማሪዎችን ተሳትፎ ማሳደግ ይጠበቅባቸዋል።
- **ተጨማሪ ማብራሪያ መስጠት፡-** በመፅሃፉ ውስጥ በቂ ማብራሪያ ለሌላቸው የሰዋስው እና የቃላት ይዘቶች፣ መምህራን በቂ ማብራሪያ እና ተጨማሪ ምሳሌዎችን በመስጠት ክፍተቱን መሸፈን አለባቸው።

ሐ. ለትምህርት ቢሮዎች እና ትምህርትs ቤቶች፡-

- ***ተጨማሪ ማቴሪያሎችን ማቅረብ፡-*** *በመፅሃፉ ውስጥ የታዩትን የስነፅሁፍ እና የንባብ ክፍተቶች ለመሙላት፣ ትምህርት ቤቶች ለ9ኛ ክፍል ደረጃ የሚመጥኑ ተጨማሪ የአማርኛ ስነፅሁፍ መፅሃፍትን በቤተ-መፅሃፍት እንዲኖሩ ማድረግ አለባቸው።*
- **ስልጠና መስጠት፡-** *መምህራን በመፅሃፉ እና በመርሃ ትምህርቱ መካከል ያለውን ክፍተት እንዴት መሙላት እንዳለባቸው የሚያግዝ አውደ ጥናት ወይም ስልጠና ቢመቻች ውጤታማነትን ይጨምራል።*

ዋቢ መፅሃፍት

መላኩ አዳም። (2010 ዓ.ም.)። 🖫*የ11ኛ ክፍል አማርኛ መርሃ ትምህርት እና የተማሪው*

መፅሃፍ ተዛምዶ ፍተሻ።⛬ በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ሥነጽሁፍ ትምህርት ክፍል ለሁለተኛ ዲግሪ መመረቂያ የቀረበጽሁፍ(ያልታተመ)።

አለማየሁ ጁፋር። (2003 ዓ.ም.)። 🖫*የ9ኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ መማሪያ መፅሃፍ አዘገጃጀት ግምገማ*።⛬ በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ሥነጽሁፍ ትምህርት ክፍል ለሁለተኛ ዲግሪ መመረቂያ የቀረበ ጽሁፍ (ያልታተመ)።

ጌታቸው እንዳለ። (2008 ዓ.ም.)። 🖫*ተግባቦታዊ የቋንቋ ማስተማር ዘዴን በአማርኛ ቋንቋ ትምህርት ውስጥ የመተግበር ፈተናዎች።*⛬ በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የኢትዮጵያ ቋንቋዎችና ሥነጽሁፍ ትምህርት ክፍል ለሁለተኛ ዲግሪ መመረቂያ የቀረበ ጽሁፍ (ያልታተመ)።

Apple, M. W. (1991). The culture of textbooks. In M. W. Apple & L. K. Christian-Smith (Eds.), *The politics of the textbook* (pp. 1-21). Routledge.

Biggs, J. (2003). *Teaching for quality learning at university* (2nd ed.). Society for Research into Higher Education & Open University Press.

Brumfit, C. J. (1984). *General English syllabus design*. Pergamon Press.

Cunningsworth, A. (1995). *Choosing your coursebook*. Heinemann.

Freire, P. (1970). *Pedagogy of the oppressed*. Herder and Herder.

Fullan, M. (2007). *The new meaning of educational change* (4th ed.). Teachers College Press.

Krashen, S. D. (1985). *The input hypothesis: Issues and implications*. Longman.

McGrath, I. (2002). *Materials evaluation and design for language teaching*. Edinburgh University Press.

Nunan, D. (1988). *The learner-centred curriculum: A study in second language curriculum development*. Cambridge University Press.

Ornstein, A. C., & Hunkins, F. P. (2017). *Curriculum: Foundations, principles, and issues* (7th ed.). Pearson.

Porter, A. C. (2002). Measuring the content of instruction: Uses in research and policy. *Educational Researcher, 31*(7), 3-14.

Print, M. (1993). *Curriculum development and design* (2nd ed.). Allen & Unwin.

Richards, J. C. (2001). *Curriculum development in language teaching*. Cambridge University Press.

Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and methods in language teaching* (3rd ed.). Cambridge University Press.

Rumelhart, D. E., & McClelland, J. L. (Eds.). (1986). *Parallel distributed processing: Explorations in the microstructure of cognition, Vol. 1: Foundations*. MIT Press.

Schubert, W. H. (1986). *Curriculum: Perspective, paradigm, and possibility*. Macmillan.

Schwab, J. J. (1978). *Science, curriculum, and liberal education: Selected essays*. University of Chicago Press.

Stiggins, R. J. (1994). *Student-centered classroom assessment*. Merrill.

Sweller, J. (1988). Cognitive load theory and instructional design. *Learning and Instruction, 1*(3), 293-299.

Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. Harcourt, Brace & World.

Tomlinson, B. (2003). *Developing materials for language teaching*. Continuum.

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

White, R. V. (1988). *The ELT curriculum: Design, innovation and management*. Basil Blackwell.

Wiggins, G. P., & McTighe, J. (2005). *Understanding by design* (2nd ed.). ASCD.

Wiles, J., & Bondi, J. (2011). *Curriculum development: A guide to practice* (8th ed.). Pearson.

አባሪዎች

አባሪ 1፡ የይዘት ትንተና ማረጋገጫ ዝርዝር

ይህ የማረጋገጫ ዝርዝር የተዘጋጀው በ9ኛ ክፍል አማርኛ ቋንቋ መርሃ ትምህርት (Syllabus) ውስጥ የተካተቱት ዋና ዋና ይዘቶች፣ የመማር ውጤቶች እና ክህሎቶች በተማሪው መፅሃፍ ውስጥ ያላቸውን ሽፋን በቁጥር ለመለካት ነው።

መመሪያ፡ በመርሃ ትምህርቱ ውስጥ የሚገኘው ይዘት በመፅሃፉ ውስጥ ያለውን የሽፋን ደረጃ ምልክት (√) በማድረግ ያመላክቱ።

ተ.ቁ	የይዘት/ክህሎት ዝርዝር (ከመርሃ ትምህርቱ የተወሰደ)	ሙሉ በሙሉ ተሸፍኗል	በከፊል ተሸፍኗል	አልተሸፈነም	በመፅሃፉ የሚገኝበት ምዕራፍ/ገፅ	ምርመራ/አስተያየት
1	**የማዳመጥ ክህሎት (Listening)**					
1.1	ዋናውን ሀሳብ አዳምጦ መረዳት					
1.2	ዝርዝር ሀሳቦችን አዳምጦ መለየት					
1.3	መልእክትን ማዳመጥና መገምገም					
2	**የመናገር ክህሎት (Speaking)**					

2.1	በራስ መተማመን ንግግር ማድረግ					
2.2	በቡድን ውይይት መሳተፍ					
2.3	ክርክር እና ንግግር ማቅረብ					
3	**የማንበብ ክህሎት (Reading)**					
3.1	ለጠቅላላ ሀሳብ ማንበብ (Skimming)					
3.2	ለዝርዝር ሀሳብ ማንበብ (Scanning)					
3.3	የቃላትን ፍቺ አውዶ መረዳት					
4	**የመፃፍ ክህሎት (Writing)**					
4.1	ዓረፍተ ነገር መመስረት					
4.2	አንቀፅ መፃፍ					
4.3	ድርሰት መፃፍ					
5	**ሰዋስው እና ቃላት**					

	(Grammar & Vocabulary)					
5.1	የቃላት ፍቺ መስጠት					
5.2	የሰዋስው ህጎችን መለየት					
5.3	ስርዓተ ነጥብ አጠቃቀም					
6	**ስነፅሁፍ** (Literature)					
6.1	የግጥም ይዘትን መረዳት					
6.2	ልቦለድ እና ተውኔት መረዳት					

አባሪ 2፡ የይዘት ትንተና ሩብሪክ (Qualitative Content Analysis Rubric)

ይህ ሩብሪክ የተዘጋጀው በመማሪያ መፅሃፉ ውስጥ የቀረቡት ይዘቶች ጥራት፣ ጥልቀት፣ አቀራረብ እና አግባብነት ለመገምገም ነው።

የደረጃ መለኪያ፡ 5 = በጣም ከፍተኛ፣ 4 = ከፍተኛ፣ 3 = መካከለኛ፣ 2 = ዝቅተኛ፣ 1 = በጣም ዝቅተኛ

ተ.ቁ	**የግምገማ መስፈርቶች**	**ደረጃ** (1-5)	**ዝርዝር ምልከታ/ማብራሪያ**
1	**የይዘት መጣጣም** (Alignment)		
1.1	የመፅሃፉ ይዘት በመርሃ ትምህርቱ ከተቀመጡት ዓላማዎች ጋር ያለው ቀጥተኛ ግንኙነት		
1.2	የይዘቱ ቅደም ተከተል ፍሰት (Logical sequencing)		
2	**የይዘት ጥልቀትና ስፋት**		
2.1	ለ9ኛ ክፍል ተማሪዎች የእውቀት ደረጃ የሚመጥን መሆኑ		
2.2	ርዕሰ ጉዳዩን በበቂ ሁኔታ ማብራራቱ (ምሳሌዎችና ማስታወሻዎች)		

3	**የማስተማር ዘዴ/ተግባራት**		
3.1	ተማሪን ያማከለ (Student-centered) መሆኑ		
3.2	የቡድን እና የተናጠል ስራዎች የተመጣጠኑ መሆናቸው		
3.3	ተግባራቱ ተግባቦታዊ (Communicative) መሆናቸው		
4	**ባህላዊና ማህበራዊ ፋይዳ**		
4.1	የኢትዮጵያን ብዝሃ ባህል ያንፀባረቀ መሆኑ		
4.2	ከፆታ እና ከወገንተኝነት የፀዳ መሆኑ		
5	**የግምገማ ዘዴዎች**		
5.1	የመማር ውጤቶችን የሚለኩ መሆናቸው		
5.2	የተለያየ ደረጃ ያላቸው ጥያቄዎች መካተታቸው		

አባሪ 3፡ የመርሃ ትምህርት እና የመማሪያ መፅሃፍ ንፅፅር ናሙና

(ይህ ተመራማሪዋ በምዕራፍ 4 ላይ ለሰራችው ትንተና እንደ ማሳያ የቀረበ ነው)

ምዕራፍ	**የመርሃ ትምህርቱ ዋና ርዕስ**	**በመፅሃፉ ያለው ሽፋን**	**የታየ ክፍተት/ጥንካሬ**
ምዕራፍ 1	ርዕስ፡ ባህላዊ እሴቶች ክህሎት፡ ማዳመጥና መናገር	ገፅ 1-15 ርዕሱ ተካትቷል። የማዳመጥ ምንባብ ቀርቧል።	**ክፍተት፡** የመናገር ተግባራት በቂ አይደሉም። በዋናነት በማዳመጥ ላይ ያተኩራል።
ምዕራፍ 2	ርዕስ፡ ቱሪዝም ክህሎት፡ ሰዋስው (ስም እና ቅፅል)	ገፅ 16-28 ሰዋስው በስፋት ቀርቧል።	**ጥንካሬ፡** ሰዋስዋዊ ትንተናው ጥሩ ነው። **ክፍተት፡** የቃላት ፍቺ መልመጃዎች አናሳ ናቸው።
...	...	...	...

አባሪ 4፡ የ9ኛ ክፍል አማርኛ የተማሪው መፅሃፍ ናሙና ቅጂ

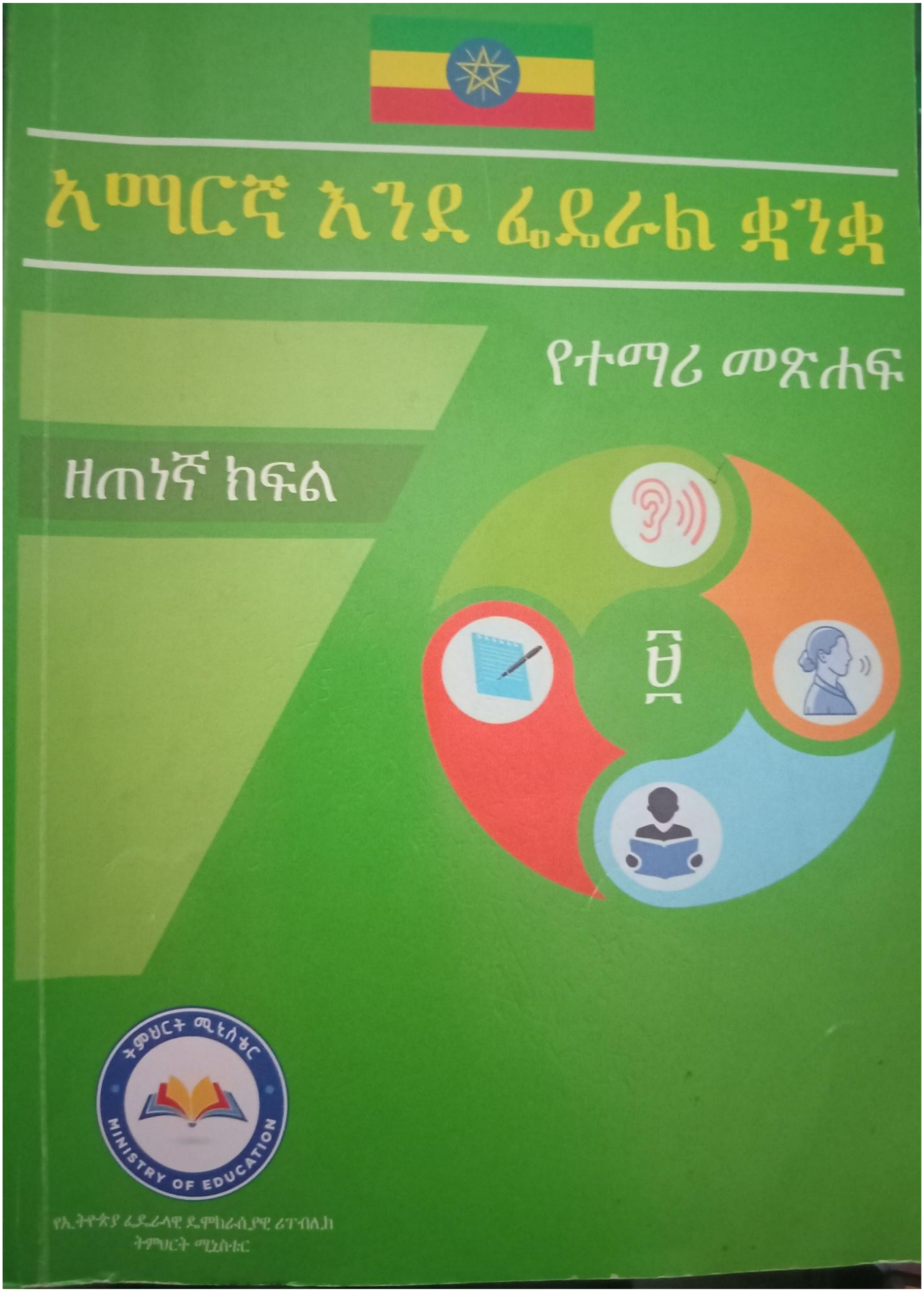

ምዕራፍ አንድ፡ ባህላዊ ሽምግልና

1

የሚጠበቁ ውጤቶች

ተማሪዎች! በዚህ ምዕራፍ የቀረበውን ትምህርት ካጠናቀቃችሁ በኋላ፡-

- አዳምጣችሁ የምንባቡን ጭብጥ ትናገራላችሁ።
- ምንባቡን አንብባችሁ ዝርዝር መረጃዎችን በጽሑፍ ትገልፃላችሁ።
- በቀረበው ርዕስ ጉዳይ ላይ ንግግር ታደርጋላችሁ።
- አንብባችሁ የምንባቡን ፍሬ ሀሳብ ታብራራላችሁ።
- በምንባቡ መሰረት ስለ ባህላዊ የሽምግልና ሂደት ትጽፋላችሁ።
- በምንባቡ ውስጥ ለሚገኙ አዳዲስ ቃላት ተመሳሳይና ተቃራኒ ፍቺ ፣ ትሰጣላችሁ።
- በተሰጣችሁ ርዕስ ጉዳይ ላይ ተመስርታችሁ አንቀጽ ትጽፋላችሁ።
- ነጠላ ቁጥር ስሞችን ወደ ብዙ ቁጥር ትቀይራላችሁ።
- ከአረፍተ ነገር ውስጥ የስም ገላጮችን ትለያላችሁ።

ክፍል አንድ፡ ማዳመጥ

የአፋር ባህላዊ የህግ ሥርዓት

መምህራችሁ "የአፋር ባህላዊ የህግ ሥርዓት" በሚል ርዕስ አጭር ጽሑፍ ያነቡላችኋል። እናንተም እያዳመጣችሁ ዋና ዋና ሀሳቦችን በማስታወሻ ደብተራችሁ ላይ ፃፉ። በመቀጠልም የአዳምጦ መረዳት ጥያቄዎችን በቃላችሁ መልሱ። ከዚያ በፊት ግን ከታች በተሰጡት የቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች ላይ በቡድን ሆናችሁ ከተወያያችሁ በኋላ መልሶቹን ለመምህራችሁ ተናገሩ።

ቅድመ ማዳመጥ ጥያቄዎች

1. በአካባቢያችሁ ባህላዊ የዳኝነት ስርዓት (የሽምግልና ስርዓት) አለ? ከጓደኞቻችሁ ጋር በመወያየት ለህብረተሰቡ ምን ምን ጠቀሜታዎችን እንደሚሰጥ ለመምህራችሁ ተናገሩ።
2. የመጀመሪያው የሰው ልጅ ዘር የተገኘው የት አካባቢ ይመስላችኋል?

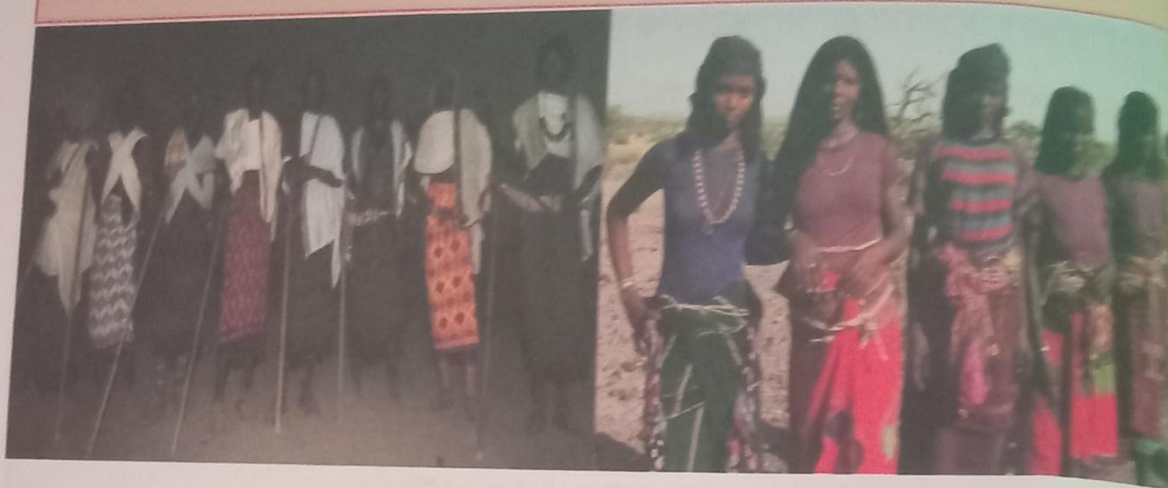

ሥዕል 1 ፡ የአፋር ህዝብ ልዩ ልዩ የማህበረሰብ ክፍሎች

ድህረ ማዳመጥ ጥያቄዎች

፩. በአዳመጣችሁት ምንባብ መሰረት ቀጥሎ የቀረቡትን ጥያቄዎች በቃል መልሱ።

ሀ. ከኢትዮጵያ ውጭ የአፋር ህዝብ የሚገኝባቸውን ሀገሮች ዘርዝሩ።

ለ. የአፋር ህዝብ በአፍሪካ በየትኛው ክፍል ይገኛል?

ሐ. በምንባቡ ውስጥ የአፋር ባህላዊ ህግ በዓለም ላይ የመጀመሪያው ባህላዊ ህግ ሳይሆን አይቀርም የተባለው ለምንድን ነው?

መ. ህግ የተፈጠረው ከሰዎች ስብስብ መፈጠር ጋር መሆኑን የሚያስረዳው ምንድን ነው?

ሠ. የአፋር ክልል ከሚታወቅባቸው ነገሮች መካከል ሁለቱን ተናገሩ።

ኣባሪ 5፡ የ9ኛ ክፍል ኣማርኛ መርሃ ትምህርት ናሙና ቅጂ

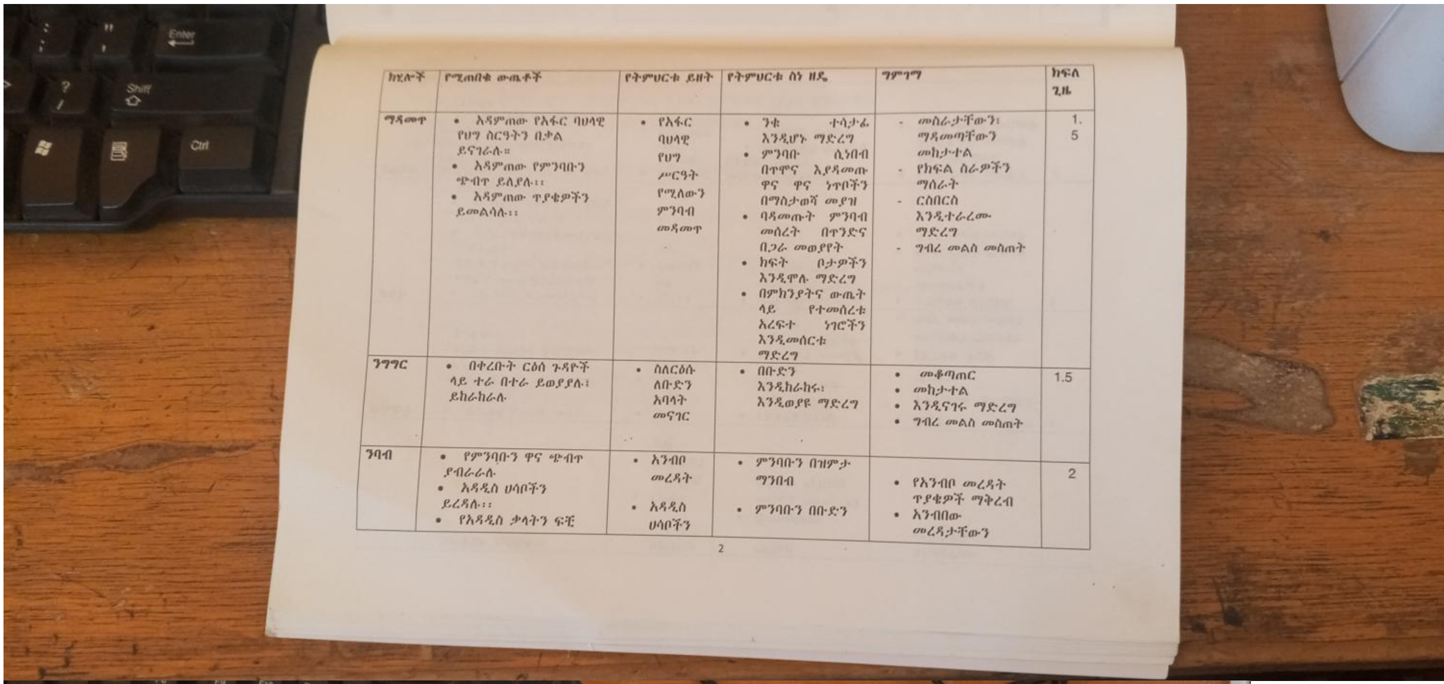

ክሂሎች	የሚጠበቁ ውጤቶች	የትምህርቱ ይዘት	የትምህርቱ ስነ ዘዴ	ግምገማ	ክፍለ ጊዜ
ማዳመጥ	• አዳምጠው የአፋር ባህላዊ የህግ ስርዓትን በቃል ይናገራሉ። • አዳምጠው የምንባቡን ጭብጥ ይለያሉ፡፡ • አዳምጠው ጥያቄዎችን ይመልሳሉ፡፡	• የአፋር ባህላዊ የህግ ሥርዓት የሚለውን ምንባብ መዳመጥ	• ንቁ ተሳታፊ እንዲሆኑ ማድረግ • ምንባቡ ሲነበብ በጥሞና እያዳመጡ ዋና ዋና ነጥቦችን በማስታወሻ መያዝ • ባዳመጡት ምንባብ መሰረት በጥንድና በጋራ መወያየት • ክፍት ቦታዎችን እንዲሞሉ ማድረግ • በምክንያትና ውጤት ላይ የተመሰረቱ አረፍተ ነገሮችን እንዲመሰርቱ ማድረግ	- መስራታቸውን፣ ማዳመጣቸውን መከታተል - የክፍል ስራዎችን ማሰራት - ርስበርስ እንዲተራረሙ ማድረግ - ግብረ መልስ መስጠት	1.5
ንግግር	• በቀረቡት ርዕሰ ጉዳዮች ላይ ተራ በተራ ይወያያሉ፣ ይከራከራሉ	• ስለርዕሱ ለቡድን አባላት መናገር	• በቡድን እንዲከራከሩ፣ እንዲወያዩ ማድረግ	• መቆጣጠር • መከታተል • እንዲናገሩ ማድረግ • ግብረ መልስ መስጠት	1.5
ንባብ	• የምንባቡን ዋና ጭብጥ ያብራራሉ • አዳዲስ ሀሳቦችን ይረዳሉ፡፡ • የአዳዲስ ቃላትን ፍቺ	• አንብቦ መረዳት • አዳዲስ ሀሳቦችን	• ምንባቡን በዝምታ ማንበብ • ምንባቡን በቡድን	• የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎች ማቅረብ • አንብበው መረዳታቸውን	2

2

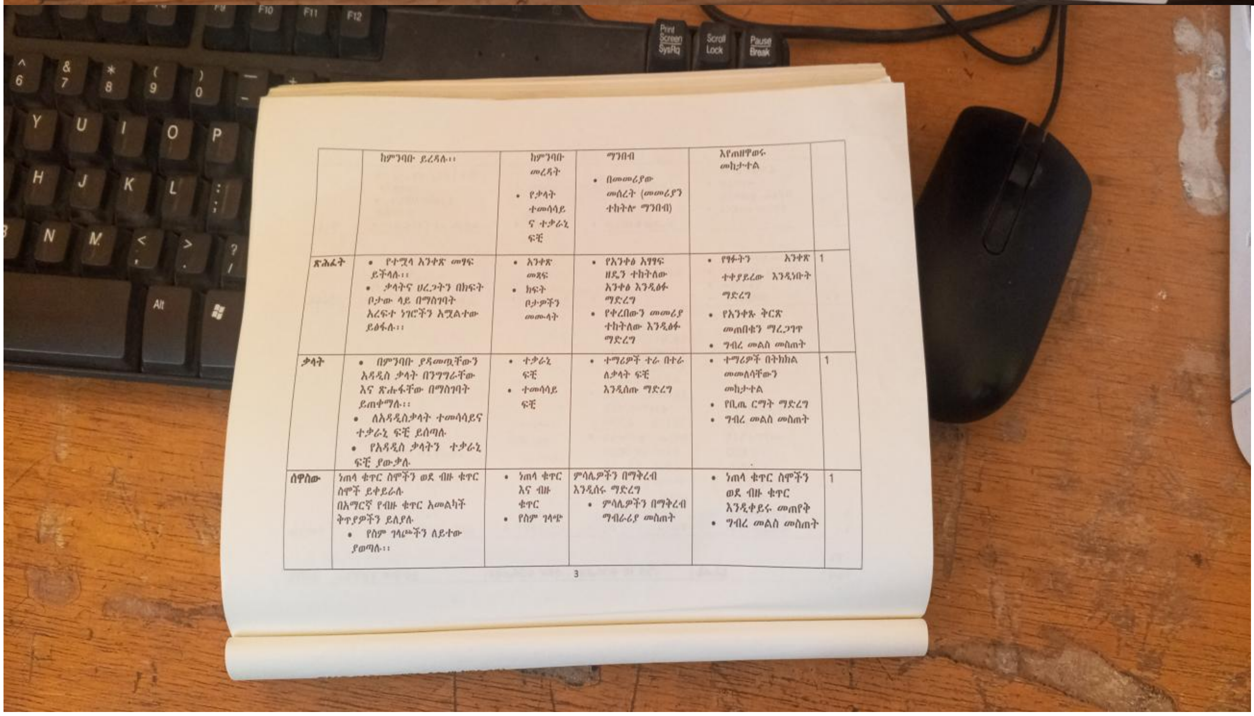

	ከምንባቡ ይረዳሉ፡፡	ከምንባቡ መረዳት • የቃላት ተመሳሳይ ና ተቃራኒ ፍቺ	ማንበብ • በመመሪያው መሰረት (መመሪያን ተከትሎ ማንበብ)	እየጠየቋቸዉ መከታተል	
ጽሕፈት	• የተሟላ አንቀጽ መፃፍ ይችላሉ፡፡ • ቃላትና ሀረጋትን በክፍት ቦታው ላይ በማስገባት አረፍተ ነገሮችን አሟልተው ይፅፋሉ፡፡	• አንቀጽ መጻፍ • ክፍት ቦታዎችን መሙላት	• የአንቀፅ አፃፃፍ ዘዴን ተከትለው አንቀፅ እንዲፅፉ ማድረግ • የቀረበውን መመሪያ ተከትለው እንዲፅፉ ማድረግ	• የፃፉትን አንቀጽ ተቀያይረው እንዲነቡት ማድረግ • የአንቀጹ ቅርጽ መጠበቁን ማረጋገጥ • ግብረ መልስ መስጠት	1
ቃላት	• በምንባቡ ያዳመጧቸውን አዳዲስ ቃላት በንግግራቸው እና ጽሑፋቸው በማስገባት ይጠቀማሉ፡፡ • ለአዳዲስቃላት ተመሳሳይና ተቃራኒ ፍቺ ይሰጣሉ • የአዳዲስ ቃላትን ተቃራኒ ፍቺ ያውቃሉ	• ተቃራኒ ፍቺ • ተመሳሳይ ፍቺ	• ተማሪዎች ተራ በተራ ለቃላት ፍቺ እንዲሰጡ ማድረግ	• ተማሪዎች በትክክል መመለሳቸውን መከታተል • የቢጤ ርማት ማድረግ • ግብረ መልስ መስጠት	1
ሰዋስው	ነጠላ ቁጥር ስሞችን ወደ ብዙ ቁጥር ስሞች ይቀይራሉ በአማርኛ የብዙ ቁጥር አመልካች ቅጥያዎችን ይለያሉ • የስም ገላጮችን ለይተው ያወጣሉ፡፡	• ነጠላ ቁጥር እና ብዙ ቁጥር • የስም ገላጭ	ምሳሌዎችን በማቅረብ እንዲሰሩ ማድረግ • ምሳሌዎችን በማቅረብ ማብራሪያ መስጠት	• ነጠላ ቁጥር ስሞችን ወደ ብዙ ቁጥር እንዲቀይሩ መጠየቅ • ግብረ መልስ መስጠት	1

3

ክሂሎች	የሚጠበቁ ውጤቶች	የትምህርቱ ይዘት	የትምህርቱ አቀራረብ ዘዴ	ግምገማ	ክፍለ ጊዜ
ማዳመጥ	• አዳምጠው የፅሑፉን ፍሬ ነገር ይለያሉ • ምንባቡን መሰረት አድርገው የቀረቡ ፅንሰ ሀሳቦችን ያብራራሉ • ባዳመጡት ምንባብ ላይ ተመስርተው የራሳቸውን ግንዛቤ ያንፀባርቃሉ	• ምንባቡን ማዳመጥ • አዳምጠው የባለታሪኳን ዋና ጉዳይ መለየት	• ተማሪዎቹን ለማዳመጥ ተግባር ዝግጁ እንዲሆኑ ማድረግ • ትኩረት ሰጥተው እንዲያዳምጡ ማድረግ • አንባቢው ድምፁን ጎላ እንዲያደርግ ማድረግ	• የምንባቡን ዋና ሀሳብ እንዲናገሩ መጠየቅ • የአዳዲስ ቃላትን ፍች መጠየቅ • የቃላትን አገባባዊ ፍች እንዲያስረዱ ማድረግ	1
ንግግር	• ስኬታማ ሴቶችን መነሻ በማድረግ ንግግር ያደርጋሉ፡፡	• ንግግር • ውይይት	• ተማሪዎችን በቡድን በመክፈል በቀረበው ርዕሰ ጉዳይ ላይ ተዘጋጅተው ንግግር እንዲያደርጉ ማዘጋጀት • የሚና ነጠቃ ዘዴን ማሰራት	• መከታተል • ሀጉን ተከትለው መናገራቸውን መከታተል • ቃላዊ ምክር (ግብረ መልስ መስጠት	1
ንባብ	• የምንባቡን ጭብጥ ይለያሉ • የምንባቡን ይዘት ይለያሉ • በምንባቡ ውስጥ የቀረቡትን ያታዊ አገላለጾች ይሄሳሉ • በምንባቡ ውስጥ የቀረቡ የሴት እና የወንድ ተግባራት ትክክለኛነት ይገመግማሉ	• አንብቦ መረዳት • የዝምታ ንባብ	• መመሪያን ተከትለው እንዲያነቡ ማድረግ • በምንባቡ ሀሳብ ትክክለኛነት ላይ በቡድን እንዲወያ ማድረግ	• የምንባቡን ሀሳብ በራሳቸው አባባል እንዲናገሩ ማድረግ • የቡድን ስራ መስጠት • የማስታወስ ጥያቄዎችን መጠየቅ	2
ጽሕፈት	• ገላጭ ድርሰት ይፅፋሉ፡፡ • ስለ ሴቶች የሚነገሩ አባባሎችን ያብራራሉ፡፡	• ገላጭ ድርሰት • የአባባሎች ምንነት	• በድርሰት ፅህፈት ጊዜ ልንከተላቸው የሚገቡ ቅደም ተከተላዊ ሂደቶችን ተከትለው እንዲፅፉ ማድረግ	• ባካባቢያቸው የሚገኙ ታዋቂ ሴቶችን መሰረት አድርገው እንዲፅፉ ማድረግ • ትዕዛዝን መሰረት አድርገው እንዲፅፉ ማድረግ	1
ቃላት	• ለቃላት ምንባቡን መሰረት ያደረገ አገባባዊ እና ተመሳሳይ ፍቺ ይሰጣሉ	• ተመሳሳይ ፍቺ • አገባባዊ ፍቺ	• ምንባቡን በድጋሚ እያነበቡ ለቃላት ፍቺ እንዲሰጡ ማድግ	• ያልገባቸውን እንዲጠይቁ ማድረግ	1
ሰዋሰው	• የአማርኛ ቋንቋ ተውላጠ ስሞችን ለይተው ይናገራሉ • በንግግር ውስጥ የ"መደብ"ን ምንነት ይለያሉ	• ተውላጠ ስሞች • መደብ	• ገለፃ ማድረግ • የመደብን ምንነት በተግባራዊ ምሳሌ ማቅረብ,	• እርስ በርስ እንዲነጋገሩ በማድረግ 1ኛ መደብ፡ 2ኛ መደብ እና 3ኛ መደብ የሚባሉትን ፅንሰ ሀሳቦች እንዲለዩ መርዳት	1

5

6

Weyneshet Amare Gebremdhin

ወይንሸት ኣማረ ገብረመድህን

ትዉልድ ዘመን 07/03/1965 ዓ/ም

ድግሪ ዝተመረቅኩሉ ነሓሰ 2006 ዓ/ም መቐለ